

TỔNG QUAN 8 THÓI QUEN TỪ THÀNH ĐẠT ĐẾN THÀNH CÔNG

Thói quen là một chuỗi phản xạ có điều kiện do rèn luyện mà có. Phản xạ có điều kiện là những hành vi (nếp sống, phương pháp làm việc) được lặp đi lại nhiều lần trong cuộc sống và rèn luyện (học tập, làm việc), đó là những hành vi định hình trong cuộc sống và được coi là bản chất thứ hai của con người nhưng nó không sẵn có mà là kết quả của việc sinh hoạt, học tập, rèn luyện, tu dưỡng của mỗi cá nhân trong cuộc sống hằng ngày, tuy vậy thói quen cũng có thể bắt nguồn từ một nguyên nhân đôi khi rất tình cờ hay do bị lôi kéo từ một cá thể khác.

Dựa vào lợi ích hoặc tác hại do thói quen mang lại, có thể chia thói quen thành hai loại: thói quen xấu và thói quen tốt. Mỗi người đều có lối sống, thói quen và sở thích riêng rất khác nhau và việc thay đổi những thói quen của một con người rất khó khăn. Qua thói quen, người ta có thể đoán biết được cá tính của con người cũng như có thể biết được tâm trạng của một người đang lo lắng như thói quen hút thuốc, cắn móng tay, giật, kéo tóc, rung đùi, vỗ bàn chân, ăn quá nhiều hoặc ăn quá ít (biếng ăn), mất ngủ hoặc ngủ quá nhiều.

Một số thói quen được cho là tốt như thói quen lao động, công tác có khoa học như coi trọng và quý trọng thời gian, tiến trình biểu đã xác định, thực hiện nghiêm túc giờ nào việc ấy, làm đúng kế hoạch và có cân nhắc, tính toán công sức hợp lý, thói quen làm việc chăm chỉ thói quen đọc nhiều tài liệu và sách báo. Thói quen giao tiếp ứng xử có văn hóa thể hiện qua việc lời nói điềm đạm, đúng mực, đúng thời điểm, hợp tình, hợp cảnh, lịch sự, tế nhị và dùng đại từ nhân xưng theo đúng các mối quan hệ xã hội. Thói quen ăn mặc lịch sự, đầu tóc gọn gàng, quần áo sạch sẽ, hợp với tuổi tác, công việc, môi trường và hoàn cảnh giao tiếp. Thói quen rèn luyện sức khỏe thông qua việc tích cực,

hăng say luyện tập thể dục thể thao, chăm lo giữ gìn vệ sinh thân thể...

Một số thói quen được cho là xấu như luộm thuộm, lười thôi, lếch thếch thiếu gọn gàng, sạch sẽ, làm đâu bỏ đấy, cầu thả.... thói quen manh mún trong lao động, làm việc thiếu tính chủ động, không có kế hoạch cụ thể, không biết làm việc gì trước, việc gì sau, thích gì làm nấy. Thói quen bừa bãi trong giao tiếp, ứng xử, nói năng thiếu suy nghĩ chín chắn, nói không đúng lúc, đúng chỗ, không phù hợp với đối tượng, không tuân theo ngôi thứ và tôn trọng người khác. Ngoài ra có một số thói quen không tốt như thói quen trì hoãn, lè mề, chờ đến gần hạn cuối mới bắt tay vào công việc, thói quen chậm trễ, lợi dụng sự thoải mái đi trễ, về sớm, áo quần tuềnh toàng.... Thói quen không hòa nhập, thói quen công kích, chỉ trích, đả kích, thói quen kết bè kết đảng, vây cánh bè phái, thói quen viết email, tin nhắn cầu thả, gửi e-mail, tin nhắn khi tức giận, không kiểm soát phát ngôn trên mạng xã hội, thói quen đổ thừa, chê trách, oán trách khi gặp khó khăn, than thân trách phận.

Trên thực tế, ranh giới lớn nhất giữa thành công và thất bại xuất phát từ những thói quen khác nhau. Thói quen tốt là chìa khoá mở cánh cửa thành công. Thói quen xấu, tức là một cánh cửa đi đến thất bại đã mở sẵn.

Thành công nảy mầm từ những thói quen tốt – Bạn đã xây dựng được những thói quen gì trên con đường tự tạo thành công cho chính mình? Nhà triết Aristotle đã khẳng định rằng: “Mỗi người thể hiện mình qua những việc thường làm. Thế nên, sự xuất sắc của một con người không phải là ở hành động, mà là *thói quen*”. Thói quen quan trọng như thế nào ? Thói quen tốt giúp bạn thành công, hạnh phúc. Thói quen xấu cản trở, phá hỏng sự phát triển của bạn.

Ngạn ngữ có câu:

Gieo suy nghĩ, gặt hành động;

Gieo hành động, gặt thói quen;

Gieo thói quen, gặt tính cách;

Gieo tính cách, gặt số phận..

Điều đó có nghĩa là số phận mỗi người không hề là chuyện đã an bài mà phụ thuộc vào chính *suy nghĩ, hành động* qua mỗi ngày..." *Số phận của tôi ngày hôm nay chính là sự lựa chọn của tôi ngày hôm qua ! Hạnh phúc hay bất hạnh đều xuất phát từ sự lựa chọn của chúng ta !*

Trong cuộc sống có ba giá trị trung tâm. Đó là *giá trị kinh nghiệm* – giá trị đến từ bên ngoài, *giá trị sáng tạo*- giá trị do chúng ta tạo ra, và *giá trị thái độ*.

Nói cách khác, điều quan trọng nhất là cách chúng ta có *quyền lựa chọn phản ứng* như thế nào đối với những gì chúng ta trải nghiệm, chính là thái độ.

Thói quen là những việc bạn làm thường xuyên, lặp đi lặp lại, nhưng hầu hết đều khó nhận chúng. Có những thói quen tốt như tập thể dục đều đặn, lên kế hoạch trước khi hành động, nhận thức về cuộc sống (quan điểm sống của bạn hoặc nguyên tắc sống), biết lắng nghe để thấu hiểu, ham học hỏi, tôn trọng người khác... Có nhưng thói quen xấu như thụ động, lười suy nghĩ, nước đến chân mới nhảy, thích nói trước rồi mới nghe, sống mòn, không hợp tác mọi người... Một thói quen khác vô thường vô phạt như tắm đêm, ăn tối trễ. Tùy thói quen nào mà nó có thể giúp bạn nên người hoặc hủy bạn. Có thể nói, thói quen là khuôn mẫu nhất quán, đôi khi vô thức, thể hiện tính cách chúng ta thường xuyên và quyết định tính hiệu quả hay không hiệu quả trong mọi hoạt động, tạo nên sức mạnh bên trong mỗi con người chúng ta. Một nhà sư phạm vĩ đại từng nói: “*Thói quen cũng giống như dây thừng. Hàng ngày chúng bện từng sợi nhỏ và bện càng nhiều thì sợi dây thừng càng khó đứt*”.

Không đồng ý về cuối của câu này. Nó cũng có thể bị đứt, cũng như thói quen là thứ cũng có thể học và cũng có thể từ bỏ, *đòi hỏi phải có một quá trình và một quyết tâm cao. Chính bạn là người quyết định tương lai của mình chứ không phải người khác. Có lẽ bạn thắc mắc :”Nếu tôi không quyết thì ai quyết”*.

7 Bước hình thành thói quen mới

Cuộc sống luôn thay đổi, chỉ có chúng ta là rất ngại phải đổi thay, phải làm mới con người của mình. Thay đổi nhận thức đã là một bước rất khó, nhưng còn khó hơn nữa là mặc dù có những việc chúng ta nhận thức rất rõ ràng là không tốt cho bản thân nhưng chẳng chịu cải thiện bất cứ hành vi nào. Lười thì vẫn hoàn lười, trì hoãn thì vẫn tiếp tục trì hoãn...

Ai cũng biết rõ những tật xấu của mình làm đời mình tệ đi như thế nào nhưng rồi tặc lười cho qua. Tỉnh thoảng cũng năm lần bảy lượt hạ quyết tâm, nhưng đâu rồi cũng lại vào đây. Thói quen có sức mạnh khủng khiếp – quyết định *số phận* của một con người là vậy.

Ngày nay, khoa học đã lý giải rất rõ vấn đề này, khi chúng ta làm việc gì đó theo thói quen, cơ thể sẽ tiết ra những hóa chất tạo thoải mái cho trí não, xoa dịu các cảm xúc, mang lại cảm giác an toàn. Đó chính là phần thưởng rất lớn để chúng ta tiếp tục làm và sống theo thói quen cũ. Theo bạn vì sao người ta mãi không thay đổi? Vì thiếu *quyết tâm*, thiếu *động lực* hay thiếu *cảm hứng*? Mà thực ra 3 cái đó cũng na ná nhau thôi mà, hãy cùng kiểm tra xem có phải không nhé! Có lần nào đó mà bạn tràn trề động lực cảm hứng, bạn quyết tâm thay đổi lắm... và vài hôm sau, mọi thứ lại đâu vào đó? Chắc chắn có, thậm chí nhiều là đằng khác. Động lực được xem như niềm hy vọng hay một sức mạnh khác giúp khởi đầu một hành động với nỗ lực tạo ra một kết quả cụ thể nào đó.

Tạo động lực cho bản thân và thúc giục người khác hành động. Khi đã hiểu rõ những nguyên tắc có thể tạo động lực cho mình, bạn sẽ hiểu rõ những nguyên tắc có thể tạo động lực cho người khác. Ngược lại, một khi hiểu rõ những nguyên tắc có thể tạo động lực cho người khác, bạn cũng sẽ hiểu rõ những nguyên tắc có thể tạo động lực cho chính bản thân mình.

Vì vậy, để thay đổi tận gốc một thói quen chưa tốt nào đó bạn phải tìm động cơ thật mạnh, phần thưởng thật lớn, hoặc nỗi sợ hãi thật khủng khiếp... đủ để bạn vượt qua được những bút rút, bực bội, đau đớn, khó chịu khi phải thực

hiện những hành động tạo thói quen mới. Trong những lần đầu tiên bạn vượt qua được sự trì kéo của những nếp cũ, bạn sẽ có đủ sức mạnh và niềm vui để tiếp tục duy trì hành động bởi chiến thắng bản thân cũng mang lại rất nhiều hưng phấn. Dần dần, sự khó chịu sẽ biến mất, nhường chỗ cho thoải mái vì thói quen mới đã bắt rễ trong bạn. Nếu bạn muốn thay đổi một thói quen, bạn phải lên kế hoạch và ghi lại ngay lập tức.

7 bước sau sẽ bạn rèn luyện thành công một thói quen mới:

- Xác định rõ mục tiêu cần đạt cho thói quen mới;
- Nêu ra những lý do rất mạnh khiến bạn nhất định thay đổi;
- Hình dung ra hậu quả như thế nào nếu không thay đổi?;
- Vạch rõ những hành động cụ thể giúp hình thành thói quen mới;
- Ghi ra những người có thể hỗ trợ và nhắc nhở bạn;
- Xác định thời gian bắt đầu, viết kế hoạch hành động rõ ràng và ghi lại ngay lập tức.
- Bắt tay hành động ngay, không trì hoãn.

(Nguồn: Diễn giả Quách Tuấn Khanh - Bài viết từ dịch vụ ePower mail)

7 bước rèn luyện để có một thói quen mới

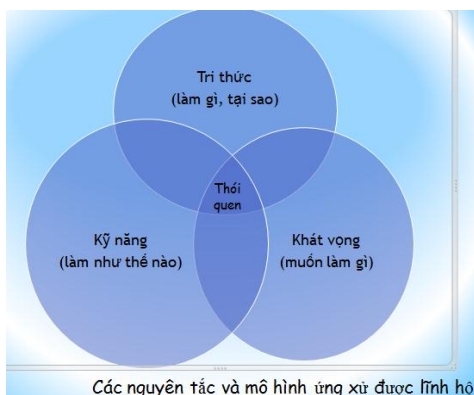
Thời gian để hình thành 1 thói quen mới	
03-07 tuổi =	10-21 ngày
08-14 tuổi =	21-30 ngày
14-21 tuổi =	02-03 tháng
22-28 tuổi =	03-05 tháng
29-35 tuổi =	06-09 tháng
36-45 tuổi =	09-12 tháng
45 tuổi trở lên =	12-03 năm (hoặc không thể)

Một chút ý chí hay một vài thay đổi trong cuộc sống chưa đủ để xóa bỏ thói quen đã ăn sâu bản thân như: thiếu quyết tâm, thiếu kiên nhẫn, tính kiêu ngạo và ích kỷ. Mọi sự cản cản cần một nỗ lực phi thường.

Trong phạm vi chương này, chúng ta xem thói quen là giao điểm của *tri thức, kỹ năng và khát vọng*. Trong đó, Thói quen là giao điểm của tri thức, kỹ năng và khát vọng. Trong đó, tri thức là mô hình lý thuyết, tức làm gì và tại sao; kỹ năng là làm như thế nào; còn khát vọng là động cơ là ý muốn hành động. Muốn tạo một thói quen trong cuộc sống, chúng ta cần 3 yếu tố này.

Quan hệ của chúng ta với các đồng nghiệp, vợ/chồng, con cái không mấy tốt đẹp có thể là chúng ta có thói quen áp đặt ý kiến mình mà không bao giờ thực sự lắng nghe. Nhưng dù biết cần phải lắng nghe người khác đi nữa, có kỹ năng lắng nghe đi nữa cũng cần có mong muốn giao tiếp thực sự, nếu không cũng không rèn luyện được thói quen này. Vì vậy, để xây dựng được một thói quen cần phải có 3 yếu tố: tri thức-kỹ năng-khát vọng

Sự thay đổi của hiện tượng /bản chất là một quá trình đi lên. Bản chất làm thay đổi hiện tượng, và ngược lại, hiện tượng cũng có thể làm thay đổi bản chất. Chúng ta, có thể phá bỏ được mô thức cũ – vốn là chỗ dựa giả tạo trong nhiều năm qua – để đạt được các bước tiến mới của bản thân và trong mối quan hệ với người khác.

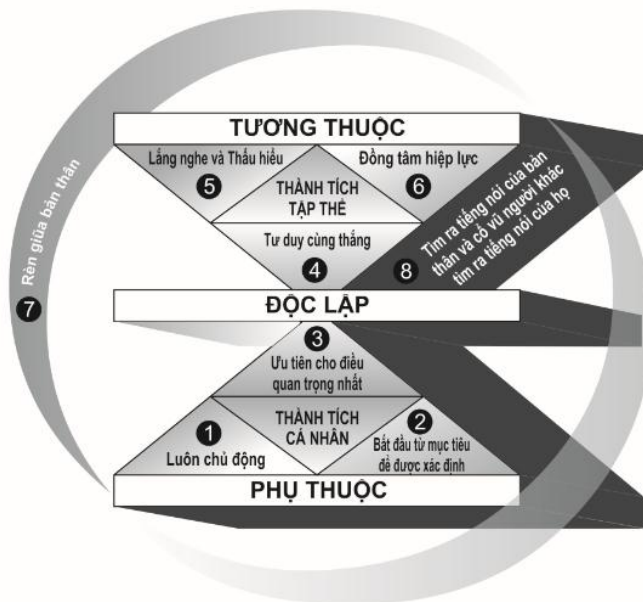

Nhận thức là cách thức mỗi người nhìn nhận thế giới một sự việc hay quan điểm, thậm chí là niềm tin của bạn. Như bạn cũng biết, nhận thức của chúng ta thường tạo ra giới hạn. Chẳng hạn, Nhà thiên văn học lừng danh Ai Cập thế kỷ thứ 2 đã khẳng định rằng:” Trái đất là trung tâm của vũ trụ.” hoặc Nhà phát minh ra đèn ống ba cực và Radio, 25/2/1967 khẳng định rằng: “ Loài người không bao giờ lên tới mặt trăng, bất kể mọi tiến bộ khoa học trong tương lai”. Quan niệm cũng giống như cặp kính đeo mắt. Khi bạn có những quan điểm không đúng về bản thân hoặc về cuộc đời nói chung, mọi chuyện giống như bạn đeo một cặp kính không đúng độ. Cặp kính đó ảnh hưởng đến cách bạn nhìn mọi sự vật khác. Nó là tấm bản đồ, không phải là lãnh thổ. Nó là lăng kính, qua đó chúng ta nhìn nhận mọi thứ, được định hình trong quá trình trưởng thành cùng những kinh nghiệm tích lũy theo năm tháng và những lựa chọn của chúng ta.

Bảy thói quen của thành đạt được xây dựng trên các nguyên tắc, phù hợp với quy luật tự nhiên mang lại cho chúng ta những lợi ích tối đa và bền vững. Nguyên tắc sống đúng đắn không bao giờ làm bạn thất bại. Trích sách "7 thói quen để thành đạt" - Stephen R. Covey.

Tác giả Stephen Covey chia sẻ sau khi viết cuốn sách mới THE 8th HABIT - Thói quen thứ 8: “Đây không phải là một thói quen bị chúng tôi bỏ quên khi viết cuốn 7 Thói quen. Thói quen Thứ 8 nói về việc nhận biết và khai thác sức mạnh ở khía cạnh thứ ba của 7 Thói quen để đáp ứng đòi hỏi của thời đại lao động tri thức...”

Trên hành trình cuộc sống của mỗi người, chúng ta có thể chọn một trong hai con đường: một con đường dễ dàng nhưng dẫn đến kết cục tầm thường; và một con đường khác gập ghềnh, khúc khuỷu nhưng đưa tới đỉnh vinh quang. Thói quen thứ 8 chỉ lối cho chúng ta cùng đi đến vinh quang qua bí quyết của nó, đó là: Tìm ra “Tiếng Nói” của bản thân và truyền cảm hứng giúp người khác tìm ra “Tiếng Nói” của họ. Đó là tiếng nói của tinh thần nhân văn – chứa đầy niềm tin, trí tuệ và những tiềm năng vô tận để phụng sự cho mục đích cao cả: Vươn đến sự vĩ đại.

Mô hình 8 thói quen từ hiệu quả đến vĩ đại

Thói quen 1: Luôn luôn chủ động hành động

Chủ động không chỉ có nghĩa là đi bước đầu tiên. Đó là nhận lãnh trách nhiệm về hành vi của mình (trong quá khứ, hiện tại và tương lai) và có sự lựa chọn dựa trên những **nguyên tắc và giá trị**, hơn là **cảm xúc** và hoàn cảnh nhất thời. Sự khác biệt giữa người chủ động và người thụ động thể hiện ở mọi cử chỉ hành động. Người chủ động luôn hoàn thành những việc mà muốn hoàn thành, giành được sự tin, giữ được tinh thần ổn định, tính tự lập và kiếm được thu nhập khá hơn. Người thụ động không thể hoàn thành công việc, vì người thụ động không bao giờ chịu hành động dứt khoát. Hậu quả người thụ động sẽ đánh mất sự tự tin, tự hủy hoại khả năng làm việc độc lập, và rốt cuộc sẽ phải chấp nhận một cuộc sống của kẻ tầm thường. Người chủ động đại diện cho **sự thay đổi và hành động**, họ lựa chọn không trở thành nạn nhân, hoặc ở vào thế thụ động hoặc đổ lỗi cho người khác. Họ làm điều đó bằng cách phát triển và sử dụng bốn khả năng thiên phú của con người, đó là: **nhận thức bản thân** (*lắng nghe chính mình*), **lương tâm, trí tưởng tượng và ý chí độc lập**, theo cách **tiếp cận** từ trong ra ngoài để tạo sự thay đổi. Họ quyết định trở thành nguồn lực sáng tạo trong chính cuộc đời mình, đó là quyết định quan trọng nhất mà một người có thể đưa ra. Ngược lại, người thụ động có thái độ tiêu cực luôn đổ lỗi cho hoàn cảnh hay người khác thường bị ảnh hưởng bởi **tình cảm hoặc cảm xúc**. Không có trách nhiệm với lời hứa của mình và với người khác hành động theo **bản năng hơn là lý trí**.

Khi chúng ta áp dụng quy tắc cơ bản của tình yêu, chúng ta mới có thể tuân theo những quy tắc cơ bản của cuộc sống. Có 3 quy tắc chính: *chấp nhận tốt hơn bác bỏ, thấu hiểu tốt hơn phán xét và tự nguyện tốt hơn ép buộc*. Áp dụng những quy tắc này là một sự lựa chọn **sống chủ động**, không bị phụ thuộc vào hành vi của người khác, hay đẳng cấp xã hội, trình độ giáo dục, sự giàu có, nổi tiếng hay bất cứ nhân tố nào khác - ngoại trừ việc dựa vào *giá trị bên trong* của một con người.

Những quy tắc vừa nêu là nền tảng của một văn hóa gia đình tốt đẹp. Khi và chỉ khi chúng ta áp dụng những quy tắc cơ bản của **Tình yêu**, chúng ta mới có thể tuân theo những quy tắc cơ bản của **Cuộc sống** (như sự trung thực, trách nhiệm, sự trung thành và sẵn sàng giúp đỡ). Thỉnh thoảng người ta cự cãi với người họ yêu quý, bắt người đó phải theo ý mình, cho rằng như vậy mới là tốt; điều này dễ khiến cho người ta ngộ nhận trước điều được gọi là “tình yêu” – lúc nào cũng đi kèm với sự ép buộc, hối thúc, phán xét. Họ yêu cái cảm giác của họ, chứ không yêu bản thân người mà họ nói lời yêu thương. Đó là tình yêu có điều kiện. Nói cách khác, họ dùng tình yêu để kiểm soát và chi phối. Kết quả: người được họ yêu cảm thấy không được tôn trọng, để rồi buộc phải đấu tranh để được là chính mình.

Nhưng khi bạn thực sự chấp nhận và yêu người khác vì chính con người họ, bạn sẽ khuyến khích họ trở nên tốt hơn. Việc chấp nhận người khác không có nghĩa là bạn bỏ qua những tật xấu và đồng ý với mọi ý kiến của họ, mà đơn giản là bạn khẳng định rõ hơn những giá trị bên trong họ. Bạn thừa nhận họ có cách suy nghĩ, cảm nhận riêng. Bạn khiến họ không còn phải đề phòng và tự vệ. Thay vì lãng phí năng lượng của mình vào việc đề phòng, họ có thể tập trung vào việc nhìn nhận lại mình, giúp cho những tiềm năng của mình phát triển.

Sống chủ động tạo ra các khoản gửi vào là điều nằm trong tâm tay của mỗi chúng ta. Một trong những khía cạnh thú vị, hấp dẫn nhất của ý niệm về Ngân hàng Tình cảm là chúng ta có thể chủ động biến mỗi vấn đề gia đình đang phải đương đầu *trở thành* một cơ hội để tạo ra tài khoản gửi vào.

- “Một ngày tồi tệ” của ai đấy có thể trở thành cơ hội để chúng ta thể hiện sự quan tâm.

- Một sự xúc phạm có thể trở thành cơ hội để chúng ta xin lỗi và tha thứ.
- Việc nói xấu sau lưng người khác có thể trở thành cơ hội để chúng ta trung thành, và bảo vệ người đang bị nói xấu.

Với hình ảnh của Ngân hàng Tình cảm trong tâm trí, những vấn đề và biến cố sẽ không còn là trở ngại cho bạn nữa; trái lại chúng còn *giúp bạn đi tới mục tiêu của mình*. Sự giao tiếp hàng ngày trở thành cơ hội cho chúng ta xây dựng các mối quan hệ - dựa trên tình yêu và tin tưởng. Thử thách giống như một loại vắc-xin giúp tạo ra “một hệ thống miễn dịch” cho toàn bộ gia đình. Một cách sâu xa, mọi người đều biết rằng, tạo ra những khoản gửi vào này sẽ làm nên sự thay đổi lớn trong chất lượng của quan hệ gia đình. Nó xuất phát từ lương tâm, từ việc vận dụng những nguyên tắc nền tảng chi phối cuộc sống.

Sự tiên phong chủ động từ *bên trong* để mở những khoản gửi vào - thay vì những khoản rút ra, giúp tạo nên một văn hóa gia đình tốt đẹp.

Thói quen *sống chủ động*, là chìa khóa giúp mở cánh cửa tới tất cả những thói quen khác. Trên thực tế, bạn sẽ thấy những người trốn tránh trách nhiệm hoặc thụ động sẽ không thể thực hiện được bất cứ một thói quen nào. Họ sẽ chỉ luẩn quẩn trong phần Vòng tròn Quan tâm - thường xuyên đổ lỗi, buộc tội, trút những điều sai trái của mình lên người khác, vì họ không thành thực với lương tâm.

Thói quen sống chủ động cho thấy một khả năng lớn nhất chỉ có nơi con người: khả năng *tự do lựa chọn*. Giải pháp cơ bản cho mọi vấn đề nằm ngay trong chính chúng ta. Đó là sự thật mà chúng ta không nên lãng tránh. Dù thích hay không thích, dù nhận ra hay không, nguyên tắc và lương tâm vẫn nằm ngay trong chúng ta. Theo lời một nhà giáo đồng thời là giáo sĩ, ông David O. McKay: “Cuộc chiến đấu lớn nhất là cuộc chiến nội tâm đang diễn ra hàng ngày trong tâm hồn của mỗi chúng ta”.

Sử dụng sức mạnh sáng tạo *trong mỗi chúng ta* là sự lựa chọn cơ bản nhất. Đó là điều cốt yếu giúp bạn trở thành tác nhân của sự thay đổi. Joseph Jinker đã nói: “Dù bạn đang đứng ở đâu, bạn vẫn là người tạo ra đích đến cho riêng mình”.

Cuộc chiến đấu lớn nhất là cuộc chiến nội tâm đang diễn ra hàng ngày trong tâm hồn của mỗi chúng ta.” Không chỉ cá nhân mỗi người có thể chủ động mà cả gia đình cũng có thể chủ động. Mỗi gia đình có thể tạo ra sự thay đổi cho những thói quen vốn đã diễn ra qua nhiều thế hệ. Cả 4 kỹ năng được sử dụng cho cá nhân đều có thể sử dụng cho gia đình, theo đó tự nhận thức thành *gia đình tự nhận thức*, lương tâm của mỗi cá nhân thành *lương tâm của cả gia đình*, tầm nhìn của mỗi cá nhân thành *tầm nhìn chung cho cả gia đình*, ý chí độc lập cá nhân thành *ý chí chung của tập thể*. Như vậy, mọi thành viên của gia đình đều có thể nói: “Đây là điều mà chúng tôi chọn lựa. Chúng tôi là những người có lương tâm, có tầm nhìn, chúng tôi hành động dựa trên sự nhận thức về những điều đang diễn ra và những điều cần phải làm”.

Thói quen 2: Bắt đầu bằng cái mục tiêu đã được xác định

Mục tiêu rất quan trọng đối với thành công, cũng như không khí quan trọng đối với sự sống vậy. Không ai có thể thành công mà không xác lập một mục tiêu rõ ràng. Không ai từng sống mà không cần không khí. Hãy đặt ra những mục tiêu, để giúp bạn tiến về phía trước. Tất cả mọi thứ đều được sáng tạo hai lần – lần đầu tiên bằng tinh thần và lần thứ hai bằng vật chất. Các cá nhân, gia đình, tập thể và tổ chức định hình tương lai của mình bằng cách tạo ra một tầm nhìn và mục đích cho bất kỳ công việc nào. Họ không sống ngày qua ngày mà không có mục tiêu rõ ràng. Họ xác định và cam kết với **nguyên tắc** là trọng tâm luôn tách ra khỏi những cảm xúc do hoàn cảnh và các nhân tố khác mang lại để đánh giá các phương án khác nhau trong cuộc

sống, giá trị, các mối quan hệ, và những mục tiêu quan trọng nhất đối với họ. **Tuyên ngôn sứ mệnh** là hình thức cao nhất của lần sáng tạo bằng tinh thần của một **cá nhân, gia đình hoặc tổ chức**. Đó là quyết định quan trọng nhất vì nó chi phối tất cả những quyết định khác. Tạo ra nền văn hóa đằng sau một sứ mệnh, tầm nhìn và những giá trị chung chính là cốt lõi của sự lãnh đạo.

Thói quen thứ 2 - **bắt đầu với một mục tiêu** - nghĩa là tạo ra một tầm nhìn rõ ràng, có sức thuyết phục về những điều mà bạn và gia đình đang hướng đến. Thói quen thứ 2 dựa trên nguyên tắc của *tầm nhìn*. Tầm nhìn về tương lai quan trọng hơn so với “khó khăn đang phải đối mặt”. Tầm nhìn là sức mạnh ẩn sau sự thành công của mỗi cá nhân hay tập thể thuộc mọi tầng lớp trong xã hội. Nếu có một tầm nhìn, bạn sẽ có sức mạnh và mục đích vươn lên. Có nhiều cách để áp dụng nguyên tắc của tầm nhìn – đó là **bắt đầu với một mục tiêu** – trong nề nếp văn hóa gia đình.

Bản tuyên ngôn về nhiệm vụ của gia đình là sự thống nhất các ý kiến của mọi thành viên về mục tiêu mà gia đình đang hướng đến – những điều mà bạn thực sự muốn làm – và những nguyên tắc chi phối cuộc sống gia đình.

Bản tuyên ngôn dựa trên ý tưởng khẳng định mọi thứ đều được tạo ra hai lần. *Lần đầu* là trên ý tưởng hay trí tưởng tượng; *lần sau* là trên thực tiễn để hiện thực hóa ý tưởng đó. Như trước khi xây nhà thì phải phác thảo bản thiết kế, trước khi diễn thì phải có kịch bản, hay trước khi máy bay cất cánh thì phải có lộ trình bay. Điều đó cũng giống quy tắc của người thợ mộc: “Đo hai lần, cắt một lần”.

Cũng giống một câu tục ngữ: “Cuộc sống không có mục tiêu làm con người chết mòn”. Đối lập với **Thói quen thứ 2** là không có trí tưởng tượng, không có tầm nhìn về tương lai – để mặc cho cuộc đời trôi đi, cuốn theo dòng chảy của giá trị và xu hướng của xã hội mà không có ý niệm về tầm nhìn hay mục

đích sống. Đó chỉ là cuộc sống theo kịch bản có sẵn. Đó không phải là sống, mà chỉ tồn tại.

Bởi vì mọi thứ đều được tạo ra hai lần, do đó, nếu bạn không chịu trách nhiệm với lần tạo dựng đầu tiên, ai đó sẽ phải làm điều này. Xây dựng *bản tuyên ngôn về nhiệm vụ của gia đình* chính là có trách nhiệm với lần tạo dựng đầu tiên. Nó sẽ quyết định mô hình gia đình mà bạn thực sự muốn xây dựng, đồng thời chỉ ra những nguyên tắc để đạt được, tạo tiền đề cho những quyết định về sau. Đó là đích đến của bạn. Đó sẽ là cục nam châm có sức hút rất lớn để kéo bạn quay trở về đúng hướng.

Chúng tôi khẳng định cuộc hôn nhân không chỉ là mối quan hệ *mang tính hợp đồng*; mà còn *mang tính thỏa ước*. Những cam kết giữa chúng tôi mang tính thể, toàn diện, thường xuyên.

Việc đặt các nguyên tắc lên hàng đầu giúp chúng tôi biết mình cần phải ưu tiên điều gì. Nó cũng giống như một cặp kính mà qua đó chúng tôi nhìn nhận mọi khía cạnh của cuộc sống rõ nét hơn.

Mặc dù hầu hết các gia đình đều bắt đầu bằng một hôn lễ thiêng liêng (tượng trưng cho việc “bắt đầu với một mục tiêu”), nhưng phần lớn các gia đình không có bản tuyên ngôn về nhiệm vụ để hướng đến sự thành công. Tuy nhiên, gia đình là những viên gạch của một xã hội, là tổ chức cơ bản và quan trọng nhất của nhân loại. Tiếc thay, trong hầu hết các gia đình, nhiều thành viên đã không kiến tạo một tâm nhìn và một hệ thống giá trị chung, đây chính là nền tảng hình thành nề nếp văn hóa gia đình.

Phần lớn các gia đình không có *bản tuyên ngôn về nhiệm vụ* để hướng đến sự thành công. Tuy nhiên gia đình là tổ chức cơ bản và quan trọng nhất thế giới.

Khó có thể nói cặn kẽ về tác động của *bản tuyên ngôn nhiệm vụ* đối với gia đình chúng tôi – trực tiếp hay gián tiếp. Có lẽ, cách tốt nhất để diễn tả là mượn

hình ảnh ẩn dụ về chiếc máy bay. Bản tuyên ngôn về nhiệm vụ của gia đình đã chỉ ra cho chúng tôi một *đích đến*, và cung cấp một *chiếc la bàn để định hướng*.

Khi mà đích đến thể hiện chất lượng cuộc sống và tình yêu trong các mối quan hệ, liệu có sự tách biệt giữa đích đến và hành trình hay không? Trên thực tế, mục tiêu và phương tiện – *đích đến và hành trình* – là một. Việc xây dựng *bản tuyên ngôn về nhiệm vụ gia đình*, bao gồm 3 bước đơn giản mà bất cứ gia đình nào cũng có thể thực hiện được.

Bước 1: Tìm hiểu những gì mà gia đình bạn đang hướng tới

Điều này giúp chúng ta biết cảm xúc và ý kiến của tất cả mọi người. Cách thức thực hiện tùy vào hoàn cảnh của bạn. *Bản tuyên ngôn về nhiệm vụ cho đôi vợ chồng*. Nếu hai vợ chồng, có thể muốn tới một nơi nào đó chỉ có hai người trong vài ngày hưởng tuần trăng mật. Hãy tận hưởng chút thời gian đó để nghỉ ngơi và ở bên nhau. Đến thời điểm thích hợp, vợ chồng sẽ cùng nhìn lại mối quan hệ phụ thuộc sau 10 năm, 25 năm hay 50 năm sau. Bạn có thể tạo cảm hứng bằng cách nhắc lại lời thề trong tiệc cưới. Nếu bạn không nhớ, hãy chú ý lắng nghe khi đi dự lễ cưới của người thân hoặc bạn bè. Bạn sẽ nghe thấy những lời sau đây: *Sẽ gắn bó và có trách nhiệm với nhau; sẽ yêu thương, tôn trọng nhau cho đến khi nhắm mắt xuôi tay và mang hạnh phúc đến cho cả con cái chúng con. Để chúng con hạnh phúc bên nhau mãi mãi*. Những lời cầu mong ước nguyện đó - vang lên trong trái tim bạn - trở thành nền tảng của *một bản tuyên ngôn về nhiệm vụ* đầy sức mạnh.

Quá trình thực hiện cũng quan trọng không kém so với kết quả thu được. Hãy dành thời gian bên nhau. Hãy bồi đắp Tài khoản trong Ngân hàng Tình cảm. Hãy hợp tác chặt chẽ với nhau để giải quyết vấn đề, để kết quả cuối cùng sẽ hội tụ được khối óc và

trái tim bạn. Nếu bạn cân nhắc kỹ lưỡng những khó khăn thường gặp phải trong hôn nhân, bạn sẽ nhận ra trong hầu hết trường hợp, những khó khăn ấy bắt nguồn từ xung đột về vai trò và cách giải quyết vấn đề. Trước những mâu thuẫn chồng chất, dư luận có thể khuyến cáo họ nên chia tay, không sống với nhau nữa. Nhưng ly dị có thể mang lại những hậu quả còn tồi tệ hơn những gì hai người phải chịu đựng. Bạn có thấy nếu cặp vợ chồng này có *tâm nhìn chung* thì mọi chuyện sẽ khác, nhất là *tâm nhìn* ấy dựa trên những nguyên tắc nền tảng vững chắc. Đi chung một con đường tốt hơn việc “anh đi đường anh, tôi đi đường tôi”. Nó sẽ tạo ra một con đường mới, hiệu quả hơn - “con đường của chúng ta”: trên con đường này, vợ chồng cùng nhau tìm hiểu những bất đồng và giải quyết sao cho Tài khoản của Ngân hàng Tình cảm được bồi đắp thêm mãi.

Bản tuyên ngôn về nhiệm vụ cho ba người trở lên. *Tâm quan trọng của bản tuyên ngôn về nhiệm vụ* càng rõ hơn khi gia đình bạn có thêm con cái. Bởi khi đó, bạn đã có con, có trách nhiệm nuôi dưỡng dạy dỗ, bọn trẻ sẽ chịu ảnh hưởng từ bạn theo nhiều cách trong suốt thời gian lớn lên. Nếu không có *tâm nhìn* và *bản giá trị* thống nhất, bọn trẻ sẽ không có ý niệm gì về gia đình hay mục tiêu của gia đình. Một lần nữa, *bản tuyên ngôn về nhiệm vụ của gia đình* trở nên cực kỳ quan trọng

Khi thảo luận ***Bản tuyên ngôn về nhiệm vụ***, bạn có thể nhận được nhiều câu trả lời khác nhau. Hãy nhớ rằng *mọi người trong gia đình đều quan trọng. Ý kiến của mọi người đều quan trọng.* Bạn sẽ phải đối mặt với đủ loại ý kiến cả tích cực lẫn tiêu cực. Đừng đánh giá hay suy xét vội. Hãy tôn trọng mọi ý kiến. Hãy để mọi người tự do bày tỏ. Đừng ráng giải quyết mọi vấn đề. Những gì bạn cần làm là chuẩn bị tinh thần để suy nghĩ một cách thấu đáo. Một khi bạn đã chuẩn bị tinh thần và bắt đầu gieo hạt, đừng cố thu hoạch vội.

Những cuộc thảo luận sẽ đạt hiệu quả cao hơn, nếu bạn tuân theo 3 nguyên tắc sau:

Nguyên tắc thứ nhất, lắng nghe với sự tôn trọng.

Hãy cho phép mọi người đều có cơ hội đưa ra ý kiến. Hãy nhớ, quá trình tham gia cũng quan trọng tương đương với kết quả thu được. Trừ phi mọi người nhận thấy họ được phép đưa ra quan điểm về tầm nhìn và những giá trị chi phối, nếu không, họ sẽ không tham gia hết mình. Nói cách khác, “không được bày tỏ, sẽ không tham gia nhiệt tình”. Vì vậy hãy cam kết rằng mọi ý kiến của họ đều được lắng nghe và tôn trọng.

Nguyên tắc thứ hai, nhắc lại một cách chính xác để chứng minh là bạn đã hiểu. Một trong những cách tốt nhất để thể hiện sự tôn trọng là nhắc lại quan điểm của người khác để làm hài lòng họ. Sau đó khuyến khích các thành viên nhắc lại những ý kiến đã được trình bày – đặc biệt là khi có mâu thuẫn, để làm hài lòng người khác. Sự thấu hiểu lẫn nhau sẽ làm trái tim cởi mở hơn và phát huy năng lực sáng tạo.

Nguyên tắc thứ ba, cân nhắc việc viết ra những ý tưởng. Bạn yêu cầu thư ký viết lại tất cả những ý kiến được bày tỏ. Đừng vội đánh giá những ý kiến. Đừng soi xét chúng. Đừng so sánh những giá trị liên quan. Đó là nhiệm vụ sau này. Chỉ cần ghi nhận lại đề ý kiến của mỗi người “được đưa ra thảo luận” cho mọi người cùng biết.

Sau đó, bắt đầu quá trình chọn lọc. Bạn sẽ phát hiện cuộc xung đột gay gắt nhất trong khi xây dựng bản tuyên ngôn chính là *tìm ra mục tiêu và giá trị ưu tiên hàng đầu* – nói cách khác, quyết định xem mục tiêu và giá trị cao nhất là gì, và những điều kế tiếp. Đây quả là nhiệm vụ khó khăn.

Bước 2: Viết bản tuyên ngôn về nhiệm vụ của gia đình bạn

Sau khi đã thảo luận, bạn nên chọn một ai đó trong gia đình để chọn lọc và tổng hợp các ý kiến, để đưa ra những quan điểm chung nhất phản ánh suy nghĩ và mong muốn của các thành viên tham gia.

Việc ghi toàn bộ quan điểm ra giấy là hết sức quan trọng. Điều này sẽ mang lại sự cô đọng trong suy nghĩ, súc tích trong bài học, sinh động trong cảm xúc. Dĩ nhiên, viết bản tuyên ngôn ra giấy không thể hiệu quả bằng việc khắc ghi vào tâm trí các thành viên gia đình. Nhưng hai mặt này không hoàn toàn loại trừ nhau. Cái này dẫn tới cái kia.

Cần nhấn mạnh ở đây, những gì bạn thu được lúc đầu chỉ là *bản thảo* – có thể sẽ có rất nhiều bản thảo. Các thành viên gia đình cần phải xem xét, suy nghĩ, thảo luận cho tới khi tất cả cùng đồng thuận: “Đây chính là mục tiêu, nhiệm vụ mà cả gia đình đang hướng tới. Chúng ta tin tưởng và sẵn sàng cam kết thực hiện”.

Bản tuyên ngôn không nhất thiết phải dùng những chữ nghĩa hoa mỹ. Điều quan trọng nhất là nó đại diện cho quan điểm của mọi người trong gia đình, khơi gợi cảm hứng và đem mọi người đến gần nhau hơn. Cho dù bản tuyên ngôn của bạn là một từ, một trang hay cả một văn bản, cho dù viết dưới dạng thơ ca hay văn xuôi, âm nhạc, nếu như “bản tuyên ngôn” ấy có được sự nối kết với cảm xúc và suy nghĩ của mọi thành viên trong gia đình, nó sẽ khơi dậy cảm hứng, tiếp thêm sức mạnh và thống nhất gia đình bạn theo những cách kỳ diệu, thú vị

“Gia đình chúng tôi luôn hạnh phúc và vui vẻ bên nhau. Tất cả mọi người đều cảm thấy được che chở và gắn bó với nhau. Chúng tôi giúp đỡ nhau bằng tất cả khả năng của mình. Chúng tôi yêu thương nhau vô điều kiện và khích lệ nhau. Sử dụng thời gian, tài năng và những gì mình có một cách đúng đắn để ủng hộ giúp đỡ người khác.”

Bước 3: Sử dụng bản tuyên ngôn để không bị chệch hướng

Bản tuyên ngôn không phải là danh sách những việc “phải làm”, đó là bản hiến pháp cho cuộc sống gia đình. Cũng như Hiến pháp của quốc gia vẫn tồn tại sau những năm đầy biến động, hiến pháp của gia đình bạn cũng có thể là văn bản nền tảng để thống nhất và giúp cho gia đình bạn hạnh phúc bên nhau đến hàng thập kỷ - thậm chí hàng thế hệ - sắp tới.

Tóm lại **Thói quen thứ 2** muốn nói tới một thực tế: thành công phải bắt nguồn *từ bên trong*. Thử thách khi xây dựng bản tuyên ngôn về nhiệm vụ gia đình sẽ khiến bạn nhận ra, trước hết, cần phải xây dựng bản tuyên ngôn về nhiệm vụ của cá nhân. Như một câu ngạn ngữ: ***“Hãy làm mọi việc bằng trái tim bạn, vì mọi khía cạnh của cuộc sống đều bắt đầu từ trái tim”***. Ý thức về một tầm nhìn cá nhân minh bạch sẽ là nguồn trợ giúp lớn lao cho bạn, cho bất cứ thành viên nào trong gia đình, thậm chí cả trẻ nhỏ, trong việc nhận biết và thực hiện điều gì là hệ trọng nhất.

Thói quen 3: Ưu tiên những việc quan trọng

Ưu tiên cho điều quan trọng nhất là lần sáng tạo thứ hai hoặc sáng tạo bằng vật chất. Đây là lúc bạn tổ chức và hành động xung quanh việc sáng tạo tinh thần (mục đích, tầm nhìn, giá trị và những ưu tiên quan trọng nhất của bạn). Những việc thứ yếu không được đến trước. Những việc chính yếu không bị xếp lại phía sau. **Việc hôm nay không để ngày mai. Đừng bao giờ để cái quan trọng nhất bị cái tầm thường nhất chi phối.** Các cá nhân và tổ chức tập trung vào những gì quan trọng nhất, bất kể nó có khẩn cấp hay không. Điều quan trọng nhất là giữ cho những việc quan trọng nằm ở vị trí quan trọng. Dưới đây là 6 điều bạn có thể áp dụng hàng ngày để đặt ưu tiên và giúp bạn làm việc với khả năng tốt nhất của mình:

1. Hãy dành thời gian xác định mục đích của bạn, để chắc chắn rằng những việc bạn ưu tiên làm sẽ phù hợp với

những mục tiêu đó. Hãy nhớ rằng có nhiều người cố gắng để đạt được thành công nhưng khi đã đạt được rồi mới nhận ra rằng mình đã chọn con đường sai lầm.

2. Phát triển tầm nhìn chiến lược và theo đuổi những việc của hiện tại mà sẽ ảnh hưởng tích cực đến tương lai của bạn. Hãy cân bằng cuộc sống của mình bằng cách đặt ưu tiên cho những vấn đề như sức khỏe, các mối quan hệ riêng tư và các mục tiêu tài chính.

3. Hãy nỗ lực để cải thiện các mặt quan trọng trong cuộc sống của bạn. Nếu bạn là nhân viên bán hàng, hãy học cách trở thành người bán hàng giỏi. Nếu bạn là cha/mẹ, hãy học cách làm cha/mẹ cho tốt. Sức mạnh thuộc về những người có kiến thức thực tế.

4. Hãy chắc chắn rằng bạn hoàn thành công việc tốt ngay từ đầu. Bạn càng hạn chế mắc lỗi thì càng mất ít thời gian để quay lại sửa chữa sai lầm.

5. Hãy nhớ rằng điều quan trọng không phải là thời gian bạn tiêu tốn nói chung mà là khoảng thời gian bạn làm những việc bạn ưu tiên. Bạn sẽ được đền bù vì những gì đạt được chứ không phải cho thời gian bạn tiêu tốn.

6. Hãy hiểu rằng điều quan trọng nhất trong đặt ưu tiên là khả năng lựa chọn khôn ngoan. Bạn luôn được tự do quyết định làm việc này hay việc kia. Bạn có thể chọn làm những việc có nhiều ý nghĩa hoặc việc có ít ý nghĩa hơn, nhưng một khi bạn đã chọn, bạn phải chấp nhận hậu quả từ sự lựa chọn đó.

Hãy xác định ngay từ ngày hôm nay những ưu tiên trong các lĩnh vực cuộc sống của bạn. Và hãy ưu tiên những việc đem lại cho bạn sức khỏe, hạnh phúc và sự phát triển trong dài hạn. Thời gian trôi qua rất nhanh và những gì bạn phải hi sinh ngày hôm nay sẽ được đền bù xứng đáng bằng tương lai tươi sáng của bạn.

Thói quen thứ ba: Ưu tiên những việc quan trọng, chúng ta sẽ xem xét hai mô hình tổ chức giúp bạn dành ưu tiên cho gia đình trong thế giới biên động (đang xáo trộn, khó định trước thế giới hai cực được thay bằng thế giới đơn cực do Mỹ chi phối và đang tiềm ẩn sự ra đời của

trật tự thế giới đa cực với các cường quốc có tiềm lực mạnh về kinh tế, chính trị và quân sự) ngày nay, và biến bản tuyên ngôn về nhiệm vụ của bạn thành bản hiến pháp của gia đình.

Một trong hai mô hình là “thời gian gia đình”. Giống như những gì Oprah Winfrey phát biểu trong chương trình phỏng vấn những người nổi tiếng của bà: “Nếu bạn không có thời gian, dù chỉ một tối hay một giờ để mọi người trong gia đình tụ họp bên nhau, có nghĩa gia đình không trở thành ưu tiên hàng đầu nữa”.

Mô hình thứ hai là “thời gian kết nối cá nhân” - từng người dành thời gian gắn bó với mỗi thành viên khác trong gia đình. Tôi cho rằng hai mô hình này sẽ tạo nên một phương thức hiệu quả trong việc tôn vinh gia đình, giúp bạn biết “ưu tiên những việc quan trọng” trong cuộc sống.

Rất đáng buồn khi “những việc quan trọng” trong cuộc đời bạn, trong đó có gia đình, lại đang nằm ở vị trí thứ hai hay thứ ba, thậm chí thấp hơn. Những điều quan trọng nhất không bao giờ được đối xử như những điều kém quan trọng nhất”. Trong cuộc sống, nếu không ưu tiên cho “gia đình”, chúng ta không thể có một gia đình hạnh phúc.

Thói quen thứ 2 cho chúng ta biết đâu là “những điều quan trọng”. Còn Thói quen thứ 3 sẽ rèn luyện cho chúng ta sống theo những điều quan trọng đó. Thói quen thứ 3 là bài kiểm tra về mức độ *sâu sắc, kiên định* trong cam kết của chúng ta về “những điều quan trọng”, cho dù cuộc sống của chúng ta có bị chi phối vì những quy tắc hay không.

Hầu hết mọi người đều biết nên dành ưu tiên hàng đầu cho gia đình, tuyên bố đặt gia đình lên trên cả sức khỏe, lên trên cuộc sống của chính mình, thậm chí có thể chết vì gia đình. Nhưng khi bạn yêu cầu họ nhìn nhận lại cách sống, xem họ đang dành thời gian và sự chú ý của họ vào đâu, hầu hết bạn sẽ thấy

gia đình lại đứng sau những thứ khác - nào là công việc, bạn bè, nào là sở thích cá nhân.

Gia đình: chính hay phụ?

Lý do đầu tiên khiến chúng ta không ưu tiên cho gia đình nằm ở Thói quen thứ 2, họ đã gặp khó khăn khi xây dựng bản tuyên ngôn về nhiệm vụ của gia đình. Họ đã không thể thành công như mong muốn trong cuộc sống gia đình, cho đến khi trong tâm trí họ thực sự dành ưu tiên cho “gia đình” – trước hết, từ chính bản thân phải khắc ghi sự ưu tiên và quyết tâm vượt qua những tác động bên ngoài. Nếu không, chúng ta sẽ làm cho mất phương hướng.

Người ta thường tự dối lòng và không trung thực trong việc tìm kiếm sự cân bằng giữa chăm sóc con cái và công việc. Họ đã liệt kê 5 lời nói dối mà các bậc phụ huynh thường dùng để *bao biện* (tìm lý do hợp lý) xung quanh những quyết định ưu tiên cho công việc của họ. (Theo tác giả Shannon Brownlee và Matthew Miller), bao gồm những lời dối lòng như sau:

(1) Chúng tôi cần thêm tiền; (2) Vì dịch vụ trông giữ trẻ rất tốt; (3) Những công ty có thời gian làm việc không linh động là nguyên nhân khiến cho rất khó thu xếp việc gia đình; (4) Người cha sẽ vui vẻ ở nhà nếu vợ của họ kiếm được nhiều tiền hơn; (5) Mức thuế cao buộc chúng tôi phải đi làm.

Người ta rất dễ rơi vào những cám dỗ của môi trường làm việc và một mức sống hấp dẫn nào đó. Rốt cuộc lại, những giả định này thao túng họ, làm xáo trộn lương tâm nhưng họ lại biện bạch không còn lựa chọn nào khác.

Chúng ta cần bắt đầu với giả định rằng, chính *gia đình* – chứ không phải công việc - là bắt buộc. Sự chuyển đổi lối suy nghĩ đó sẽ mở cánh cửa đến với nhiều khả năng sáng tạo khác nhau.

Cách tiếp cận “*từ ngoài vào trong*” không còn hiệu quả nữa. Chúng ta không thể trông chờ vào sự hỗ trợ của xã hội

đôi với gia đình như trước đây. Sự thành công chỉ có được bằng cách *tiếp cận từ bên trong*. Chúng ta phải là tác nhân của sự thay đổi và ổn định trong xây dựng cơ cấu hỗ trợ cho gia đình. Chúng ta phải cực kỳ chủ động. Chúng ta phải sáng tạo ra cái mới. Chúng ta không thể phụ thuộc mãi vào xã hội. Không còn nghi ngờ gì, *cấu trúc cơ bản của gia đình là gắn kết từng thành viên với nhau*. Việc gắn kết này là một nhiệm vụ thiêng liêng của gia đình. Đây chính là dịp nuôi dưỡng trái tim và tâm hồn; là cách chia sẻ ý nghĩa nhất, cách dạy dỗ sâu sắc nhất, cách gắn kết chặt chẽ nhất.

Trước khi chúng ta tiếp tục, hãy dành một lúc nhìn lại và suy ngẫm kỹ hơn về Thói quen 1, 2 và 3.

Thói quen 1 – ***Sống chủ động*** – là một thói quen nền tảng của tất cả thói quen khác. Nó quyết định bạn sẽ là người dám chịu trách nhiệm hay trở thành nạn nhân.

Nếu bạn quyết định sẽ chịu trách nhiệm, khi ấy bạn sẽ chủ động, trở thành động lực sáng tạo của cuộc đời mình – trong đó, quyết định căn bản nhất mà bạn phải đối mặt là *sống vì cái gì*. Câu trả lời sẽ là Thói quen 2 – ***Bắt đầu với một mục tiêu***, bạn xây dựng một bản tuyên ngôn nhiệm vụ gia đình. Đây được gọi là một quyết định mang tính chiến lược, vì mọi quyết định khác sẽ dựa trên quyết định này.

Sau đó là Thói quen 3 – ***Ưu tiên những việc quan trọng***. Thói quen này, về căn bản, dựa trên hai cấu trúc chính trong một thế giới mà “cách tiếp cận từ bên ngoài” đã không còn tác dụng: đó là *thời gian dành cho gia đình hàng tuần* và *thời gian gắn kết từng thành viên của gia đình*. Khi cách tiếp cận từ bên ngoài vẫn còn có tác dụng, những cơ cấu này chưa thật cần thiết. Nhưng thời đại toàn cầu hóa về công nghệ và thị trường đang làm thay đổi toàn bộ bức tranh xã hội, tính chất thiêng liêng sâu xa của văn hóa đang mất dần đi, sự xói mòn về luật pháp và ý chí xã hội đang biến sinh hoạt chính trị trở thành những “ma thuật”

trong truyền thông. Trước bối cảnh mới như thế, chúng ta phải mạnh mẽ và kiên quyết trong việc tạo dựng những cấu trúc mới để giữ cho đời sống gia đình không bị chệch hướng.

Thói quen 4: Tư duy cùng thắng

Để bắt đầu Thói quen thứ 4 này, tôi sẽ cung cấp cho các bạn một cái nhìn tổng quan về các Thói quen 4, 5 và 6. Có thể bạn sẽ tự hỏi: “Tại sao chúng ta lại cần phải biết đến Thói quen thứ 5 và 6 khi mới chỉ bắt đầu Thói quen thứ 4?”. Bởi vì ba thói quen này có liên hệ chặt chẽ, cùng nhau tạo nên một quy trình rất hữu ích giúp bạn đạt được tất cả những điều mà chúng ta đã bàn từ trước đến giờ. Trên thực tế, thường hướng dẫn những thói quen này trước, vì một khi bạn nắm bắt được bản chất của quy trình, bạn sẽ nắm được chìa khóa để phối hợp hành động một cách hiệu quả nhất.

Tôi thường liên hệ ba thói quen này với ba danh từ: *gốc rễ*, *con đường* và *thành quả*.

Thói quen 4: Tư duy cùng thắng – là *gốc rễ*. Đó là quy tắc nền tảng của việc tìm kiếm lợi ích chung, hay còn gọi là “Quy tắc Vàng”. Đó là động lực và thái độ nuôi dưỡng mọi sự thấu hiểu để hợp lực cùng phát triển.

Thói quen 5: Hiểu người trước, hiểu mình sau – là *con đường*. Đó là phương pháp, là con đường dẫn tới nhiều sự tương tác phụ thuộc lẫn nhau. Nó giúp bạn bước ra khỏi cái tôi của bản thân, để thực sự hiểu được suy nghĩ và trái tim của một ai đấy.

Thói quen 6: Hợp lực – là *thành quả*. Nó là kết quả, là sản phẩm cuối cùng, là món quà lớn cho sự cố gắng. Nó không phải là “cách của anh” hay “cách của tôi”, mà trở thành giải pháp thứ ba tốt hơn, hay hơn.

Ba thói quen này sẽ dẫn đến điều kỳ diệu nhất trong cuộc sống gia đình - khả năng làm việc cùng nhau để tạo ra những ý tưởng mới, giải pháp mới tốt hơn hẳn giải pháp mà từng thành viên gia đình tự nghĩ ra. Hơn nữa, tổng hợp các thói quen ấy còn tạo nên những thiết chế đạo đức dựa trên sự gắn kết, tôn trọng, hiểu biết lẫn nhau và sự hợp tác sáng tạo trong cấu trúc, hoạt động của một gia đình.

Trở lại hình ảnh ẩn dụ về chiếc máy bay, chúng ta thừa biết, đường bay đến đích luôn gặp thử thách khi mà thời tiết ở *bên ngoài* không thuận lợi, nhưng sẽ còn khó khăn hơn nhiều nếu gặp phải sự nhiễu loạn về điều kiện bên trong máy bay – đó là sự đối đầu, tranh cãi, xích mích, phàn nàn, chỉ trích giữa các phi công hay giữa phi công với trung tâm điều khiển không lưu.

Tạo lập một môi trường xã hội tốt bên trong buồng lái là trọng tâm của Thói quen 4, 5 và 6. Nội dung chủ yếu là giúp đỡ các thành viên gia đình học cách đưa ra câu hỏi và cam kết thực hiện.

Câu hỏi: “Bạn có sẵn sàng tìm kiếm một giải pháp tốt hơn giải pháp mà từng người trong chúng ta hiện đang đưa ra không?”.

Cam kết: “Trước tiên hãy để tôi lắng nghe bạn”, hoặc “Hãy giúp tôi hiểu bạn”.

Người chủ động suy nghĩ vào cốt lõi của vấn đề, thực sự mong muốn có một giải pháp “đôi bên cùng có lợi” (đôi bên cùng thắng). *Bạn* hãy suy nghĩ đôi bên cùng thắng, chứ không phải “anh thắng-tôi thua” hoặc “anh thua-tôi thắng”, cho dù người kia chưa sẵn sàng nghĩ như vậy. Đây là điểm đặc biệt quan trọng, vì hầu hết mọi người đều sẵn sàng chuyển đổi suy nghĩ “cùng thắng”, nếu người kia chủ động như thế.

Vì vậy, một người chủ động có thể thực hiện được cả Thói quen 4 và 5. Nhưng Thói quen 6 - **Hợp lực**, phải cần hai người. Đây là một hành trình thú vị về

việc tạo lập điều gì đó mới mẻ, bắt nguồn từ suy nghĩ “cùng thắng”, biết chia sẻ, thấu hiểu nhờ luyện tập Thói quen 4 và 5. Sự hợp lực không chỉ tạo ra những giải pháp mới, mà còn tạo ra sự gắn kết lớn lao trong mỗi quan hệ. Tương tự như trường hợp một đứa bé ra đời, trở thành một sức mạnh gắn kết chặt chẽ đôi vợ chồng với nhau, mang lại cho họ một tầm nhìn chung, một trách nhiệm chung, một sở thích chung, vượt qua những sở thích khác.

Ba thói quen này thể hiện bản chất của “gia đình”, đó là sự dịch chuyển sâu sắc tận bên trong, từ “cái tôi” sang “cái chúng ta”. Vì vậy hãy xem xét cụ thể hơn về những thói quen này, bắt đầu từ Thói quen 4: Tư duy cùng thắng.

Tư duy thắng - thua trở thành một thứ cố hữu tồn tại trong mỗi người, làm sao để cởi bỏ nó ra khỏi chúng ta? Cho có phải là nhận hay không? Cho gì không quan trọng, quan trọng là cách cho, nếu chúng ta cho đi đúng cách có nghĩa là chúng ta nhận lại được một điều gì đó ngay chính lúc ấy. Con người sinh ra mang trong mình tích ích kỷ vì vậy tư duy thắng thua luôn thường trực trong đầu và như thế hình thành nên những tư duy tiêu cực. Nếu chúng ta có sự chín chắn và rộng lượng, có mối quan hệ với độ tin cậy cao sẽ dễ hình thành tư duy cùng thắng, đôi bên cùng có lợi. Hãy mang lại cho xã hội những điều tốt đẹp, rồi chúng ta sẽ nhận được những điều tốt đẹp hơn mà xã hội sẽ mang lại.

Tư duy cùng thắng là khi khối óc và con tim tìm kiếm lợi ích chung dựa trên sự tôn trọng lẫn nhau trong mọi tương tác. Đây chính là suy nghĩ về sự dồi dào của những cơ hội, của cải và nguồn lực cho tất cả mọi người, chứ không phải sự khan hiếm và cạnh tranh một mất một còn. Đó là niềm tin rằng có nhiều chiến thắng để đoạt lấy chứ không thể của riêng ai. Cũng như một buổi tiệc buffet mà có đủ thức ăn cho tất cả và món nào cũng có thể được ăn. **Đòi là bữa tiệc buffet mọi người cùng no cả.** Đây không phải là kiểu suy nghĩ ích kỷ (thắng-thua) hoặc nhượng bộ (thua-thắng). Trong công việc và cuộc sống gia đình, các thành viên suy nghĩ một cách tương thuộc – theo nghĩa “chúng ta” chứ

không phải “tôi”. Tư duy cùng thắng thúc đẩy việc giải quyết mâu thuẫn và giúp các cá nhân tìm kiếm giải pháp đem lại lợi ích chung. Đó là sự chia sẻ thông tin, quyền lực, sự công nhận và phần thưởng.

Hành xử “thắng-thắng”: giải pháp duy nhất để có hiệu quả lâu dài

Giải pháp duy nhất có hiệu quả lâu dài là hành xử “cùng thắng”. Thực tế, đó là bản chất của một văn hóa gia đình tốt đẹp. Hai lối hành xử *thắng-thua* và *thua-thắng*, cuối cùng, sẽ trở thành cả hai *cùng thua*.

Nếu bạn làm cha làm mẹ, thói quen cư xử theo kiểu thắng- thua cuối cùng sẽ đánh sập Tài khoản Ngân hàng Tình cảm. Lúc đầu bạn làm theo ý mình, đặc biệt là khi bọn trẻ còn nhỏ, vì bạn lớn hơn, mạnh hơn. Nhưng điều gì xảy ra khi những đứa trẻ này trưởng thành? Liệu chúng biết suy nghĩ sáng suốt, đủ sức mạnh để tự mình đưa ra những lựa chọn tốt? Hay là chúng sẽ chống đối, phản ứng lại để được thừa nhận – khi dồn sức vào việc “phải thắng” trong quan hệ để rồi chúng không còn dịp nào để liên hệ, áp dụng bốn kỹ năng làm người, hoặc tìm đến bố mẹ khi cần giúp đỡ?

Đối với lối hành xử “tôi thua, anh thắng”, bạn có thể được yêu mến lúc ban đầu vì thực chất bạn chống đối lại ở mức ít nhất và liên tục để cho người khác đối xử với bạn theo ý của họ. Nhưng sẽ không có tâm nhìn, không có tiêu chuẩn, không có sự tôn trọng. Bọn trẻ đưa ra những quyết định thiên cận mà không có sự chỉ dẫn, kinh nghiệm và sự kiên quyết của cha mẹ. Không nghi ngờ gì nữa, đó là sự mất mát lâu dài của những đứa trẻ lớn lên nhưng không tìm được những giá trị dựa trên các nguyên tắc và một quan hệ dựa trên sự tôn trọng với cha mẹ.

Mất mát không chỉ cho cả con cái, mà cả cha mẹ - khi mối quan hệ này dựa trên sự mua chuộc và nuông chiều chứ không phải sự tin cậy.

Thế còn hôn nhân thì sao? Điều gì sẽ xảy ra, khi người bạn đời thường xuyên bảo vệ cái tôi, chỉ quan tâm đến việc *ai* đúng hơn là *cái gì* đúng? Sẽ có ảnh hưởng gì trong hôn nhân, khi một trong hai vợ chồng trở thành tấm thảm chùi chân, kẻ hy sinh? Không ai chiến thắng cả. Mọi người trong gia đình đều thua.

Tôi đã giảng về thói quen suy nghĩ “cùng thắng” trong nội dung của 7 Thói quen, tính đến nay đã trên hai mươi năm; nhiều người tỏ ý hoài nghi, đối với một gia đình cụ thể nào đó, đâu phải lúc nào cũng có thể áp dụng được. Theo kinh nghiệm của tôi, ý tưởng về xây dựng quan hệ *cùng thắng* luôn luôn áp dụng được; nhưng không nhất thiết trong mọi quyết định, thỏa thuận đều phải dựa trên tinh thần *cùng thắng*.

Đôi lúc bạn có thể đưa ra một quyết định khác với thông thường hoặc theo kiểu thắng-thua với một đứa trẻ, vì bạn biết đó là khôn ngoan. Thực sự đó không phải là chiến thắng dành cho bạn, vì bạn trẻ làm những việc không hay như bỏ học, trốn không chích ngừa, hay chơi trên đường phố thay vì ở sân chơi. Nhưng bạn vẫn có thể giải thích cho quyết định thắng-thua, mà không xúc phạm đến đứa bé và làm cho quyết định của bạn không trở thành những Tài khoản Tình cảm bị rút ra. Nếu đó là một vấn đề có ý nghĩa đặc biệt quan trọng với con cái, bạn cần phải dành nhiều thời gian hơn để tìm hiểu và giải thích, cuối cùng con bạn sẽ cảm nhận được tinh thần cùng thắng mặc dù nó không thích quyết định này, đôi khi cả bạn nữa, trong một lúc nào đấy.

Đôi lúc, bạn có thể lựa chọn “tôi thua, anh thắng” vì áp lực thời gian hay vì việc đó chỉ là thứ yếu, người kia mới quan trọng. Nguyên tắc ở đây là: “Điều gì đó quan trọng với một người cũng sẽ quan trọng với bạn, tùy thuộc vào mức độ quan trọng của người đó với bạn”. Nói cách khác, trong trái tim bạn nói: “Tình yêu của tôi dành cho bạn rất lớn, chúng ta

gắn bó với nhau hạnh phúc đến mức tôi sẽ thấy không thoải mái nếu việc tôi làm theo ý mình khiến bạn không vui, đặc biệt là khi bạn khó chịu về việc đó”.

Có thể một số người cho rằng làm như vậy tức là đầu hàng, thỏa hiệp. Nhưng không phải như vậy. Bạn chỉ chuyển cảm xúc của mình từ một vấn đề hay một quyết định cụ thể sang giá trị của người mà bạn yêu quý và chất lượng mối quan hệ của bạn với người này. Khi làm như vậy, điều tưởng như là thua-thắng thực chất lại là *thắng-thắng*.

Trong những tình huống khác, có những việc quan trọng với ai đó, đồng thời cũng quan trọng với bạn, vì vậy bạn cần phải đi tới sự hợp lực – tìm ra một mục đích hay giá trị tốt hơn để đồng thuận giữa hai người, giúp giải phóng năng lực sáng tạo, cùng tìm ra một cách thức tốt hơn nhằm thực tế hóa giá trị đó. Tinh thần và kết quả cuối cùng là *đôi bên cùng có lợi*.

Thói quen 5: Lắng nghe để được thấu hiểu

Các nguyên tắc giao tiếp trên cơ sở thấu hiểu lẫn nhau. Khi chúng ta lắng nghe với ý muốn thấu hiểu người khác, chứ không phải để đối đáp, thì đó là khi chúng ta bắt đầu một cuộc giao tiếp thật sự và gây dựng mối quan hệ. Biết lắng nghe để thấu hiểu và để được thấu hiểu. Bởi vì, bạn có hai cái tai để nghe nhưng chỉ có một cái miệng để nói ! Khi người khác cảm thấy mình được thấu hiểu, họ sẽ cảm thấy được ủng hộ và tôn trọng, hàng rào phòng thủ được hạ xuống, cơ hội nói chuyện cởi mở và thấu hiểu lẫn nhau sẽ đến một cách tự nhiên và dễ dàng hơn. Tại sao thói quen lắng nghe lại là bí quyết để tiếp cận người khác?

Chính vì nhu cầu sâu thẳm của con người là được thấu hiểu. Ai cũng mong muốn được người khác được tôn trọng và nhìn nhận giá trị của mình. Họ sẽ không bộc lộ những mềm yếu của mình trừ khi họ cảm nhận ra sự yêu thương chân thành và thấu hiểu. Khi đó họ sẽ kể cho bạn nghe nhiều hơn là bạn muốn nghe nữa. Nói cách khác, muốn

thấu hiểu người khác cần sự tử tế, muốn được người khác thấu hiểu cần sự can đảm. Tính hiệu quả nằm trong sự cân bằng giữa hai vế đó.

Một trong các nguyên nhân chính dẫn đến sự thất bại trong giao tiếp là cùng một sự việc, nhưng mọi người lại hiểu theo nhiều cách khác nhau. Những kinh nghiệm và hoàn cảnh khác nhau khiến họ làm như vậy. Nếu sau đó họ cư xử mà không suy xét tại sao mình lại nhìn nhận sự việc khác nhau như thế, họ sẽ bắt đầu phán xét lẫn nhau. Lấy một ví dụ nhỏ là sự khác biệt về nhiệt độ trong phòng. Máy điều hòa trong phòng chỉ 24 độ C. Một người kêu ca: “Nóng quá!” và mở cửa sổ ra, người khác lại nói: “Lạnh quá!” và đóng cửa sổ lại. Ai đúng đây? Liệu rằng nhiệt độ đang quá cao hay quá thấp? Thực tế, cả hai đều đúng. Theo logic, khi có hai người bất đồng quan điểm, nếu người này đúng, người kia sẽ sai. Nhưng đây không phải vấn đề logic mà là tâm lý học. Cả hai đều đúng – mỗi người có quan điểm riêng của mình.

Khi áp dụng những kinh nghiệm bản thân vào thế giới bên ngoài, chúng ta lầm tưởng rằng mình đang nhìn thế giới theo cách nó tồn tại. Nhưng ta đã sai. Chúng ta nhìn thế giới theo cách mình nghĩ, hay theo những gì mình mặc định. Và ta sẽ không bao giờ xây dựng được những mối quan hệ tin cậy, sâu sắc và có thể tác động đến người khác theo hướng tích cực - trừ khi chúng ta bước ra khỏi cái tôi bản thân, đặt cặp kính của mình sang một bên và thực sự nhìn thế giới qua con mắt của người khác.

Điều này cho ta thấy tầm quan trọng của việc tìm hiểu người khác trước khi tác động đến họ, giống như chẩn đoán trước khi kê đơn thuốc. Nếu không hiểu người khác, bạn sẽ giống như đang nói với “đầu gối”. Không ai nghe theo bạn. Nỗ lực mà bạn bỏ ra có thể làm thỏa mãn cái tôi của bạn trong một lúc, nhưng không hề có tác dụng.

Chúng ta lại nhìn thế giới bằng cặp kính của riêng mình – cặp kính xuất phát từ hoàn cảnh và những kinh nghiệm sống riêng của mỗi người. Cặp kính chính là hệ giá trị của chúng ta, những kỳ vọng, những giả định bên trong chúng ta về thế giới *như thế nào và nên thế nào*.

Học cách hiểu người và để người hiểu mình, nói cách khác “hiểu người trước, hiểu mình sau” sẽ giúp mở cánh cửa từ trái tim đến trái tim của mỗi người trong cuộc sống gia đình

Giống như lời con cáo trong tác phẩm nổi tiếng *Hoàng tử bé*: “*Và đây là bí mật của ta, một bí mật rất đơn giản: Có những điều rất quan trọng không thể nhìn được bằng mắt thường, mà chỉ có thể nhìn bằng trái tim*”.

Và đó chính là những gì Thói quen thứ 5 hướng tới. Nguyên nhân chính của sự bất hòa trong gia đình là hiểu lầm. Không có cách nào để bồi đắp cho mối quan hệ gia đình mà lại không cần sự thấu hiểu thực sự. Hầu hết những lỗi lầm với các thành viên gia đình đều không phải là kết quả của ý định xấu. Chỉ là vì chúng ta không thực sự hiểu. Chúng ta không nhìn rõ trái tim của người khác.

Hài lòng và phán xét theo thành kiến cá nhân

Về cơ bản, sự hài lòng của mỗi người xuất phát từ những mong đợi cá nhân. Bởi vậy, nếu chúng ta nhận thức được mong đợi của mình để điều chỉnh cho phù hợp thì trên thực tế, ta sẽ thay đổi cả sự hài lòng của bản thân. Tôi sẽ minh họa điều này: tôi biết một cặp vợ chồng kết hôn với những mong đợi khác nhau. Người vợ mong mọi thứ sẽ ngập tràn ánh nắng, hoa tươi, và “hạnh phúc mãi mãi”. Khi thực tế hôn nhân và cuộc sống gia đình không như ý, cô ấy lúc nào cũng cảm thấy thất vọng, vỡ mộng, không hài lòng. Trong khi đó, đối với người chồng, mỗi giây phút vui vẻ là

một bất ngờ hạnh phúc, tuyệt vời và anh ấy vô cùng biết ơn điều đó.

Để hiểu được thực tế đó, và để điều chỉnh những mong đợi cho phù hợp, ở một mức độ nào đó, ta phải kiểm soát sự hài lòng của chính mình.

Khi hiểu ra, bạn sẽ không phán xét nữa. Sự mong đợi của chúng ta cũng là nên tảng cho sự phán xét. Ví dụ, nếu bạn biết rằng trẻ con trong khoảng 6 hay 7 tuổi có xu hướng phóng đại mọi chuyện, bạn sẽ không phản ứng thái quá trước lời cư xử đó. Đó là lý do cần phải tìm hiểu các giai đoạn phát triển cùng nhu cầu tình cảm, tìm hiểu những thay đổi trong môi trường khiến cho nhu cầu tình cảm bị khuấy động, dẫn đến sự thay đổi trong cách cư xử. Hầu hết các chuyên gia về trẻ em đều đồng ý rằng, đa số “những biểu hiện ra bên ngoài” có thể được giải thích theo các giai đoạn phát triển, nhu cầu tình cảm, sự thay đổi môi trường.

Điều đó không thú vị hay sao? Khi hiểu ra, bạn sẽ không suy xét nữa. Thậm chí chúng ta còn nói với nhau: “Ôi, chỉ cần hiểu được ít thôi, bạn sẽ thôi suy xét”.

Lý do chúng ta ưa thích phán xét, vì nó sẽ bảo vệ chúng ta. Chúng ta chỉ biết cư xử với mọi người bằng những nhãn mác chúng ta đặt vào họ; bạn suy diễn tất cả dữ liệu theo cách khẳng định dựa vào những phán xét của mình. Điều này được gọi là “thành kiến” hay “suy đoán vô căn cứ”. Ví dụ, nếu bạn nghĩ một đứa trẻ là vô ơn thì bạn sẽ dò xét hành vi của nó để chứng minh cho nhận định của mình. Nhưng cũng hành vi ấy, một người khác lại nhìn nhận như là bằng chứng của sự biết ơn và cảm kích. Vấn đề càng phức tạp hơn khi bạn hành động dựa trên những phán xét được lặp đi lặp lại, nhằm thỏa mãn bản thân.

Ví dụ, nếu bạn "dán nhãn" con mình là lười biếng và bạn hành động dựa trên nhãn mác đó, con bạn có thể sẽ thấy bạn thật hách dịch, độc đoán và nghiêm

khắc. Chính ứng xử của bạn đã kích thích sự kháng cự của con bạn, và rồi bạn lại suy diễn những hành vi phản kháng là minh chứng cho sự lười biếng – bằng cách này, bạn biện minh cho sự độc đoán và khắt khe hơn nữa. Nó tạo ra một vòng xoắn ốc đi xuống, và cả hai bên đều tin rằng mình đúng.

Đó là lý do giải thích *khuyňh hướng phán xét* mọi việc trở thành cản trở chính trong các mối quan hệ. Nó khiến bạn suy diễn mọi dữ liệu để bảo vệ cho nhận định của mình. Và bất cứ hiểu lầm nào trước đây sẽ càng làm cho tình hình thêm phức tạp, bởi những tác động về cảm xúc xung quanh mối quan hệ.

Hai vấn đề chính trong mọi giao tiếp là *sự nhận biết* (trước một dữ liệu thực tế, mỗi người hiểu như thế nào) và *ý nghĩa* (trước mỗi khái niệm, mỗi người định nghĩa như thế nào). Thông qua việc tìm hiểu để đồng cảm, cả hai vấn đề này có thể được giải quyết.

Khao khát sâu thẳm trong trái tim con người là được thấu hiểu. Hãy nghĩ tới điều này: Tại sao mọi người lại quát và la hét nhau? Họ muốn được hiểu. Họ thường hét lên: “Hãy hiểu tôi! Hãy nghe tôi nói! Hãy tôn trọng tôi!”. Vấn đề là việc la hét đó dồn nén quá nhiều cảm xúc và thiếu tôn trọng người khác, đến nỗi nó gây ra sự xúc phạm, thậm chí thù hận, nhưng rồi đầu lại vào đấy. Khi việc la hét tiếp tục, sự tức giận càng sâu sắc và cuối cùng chẳng ai nói ra được quan điểm của mình. Mọi quan hệ bị sút mẻ, thời gian và công sức cần bỏ ra để giải quyết mâu thuẫn khi hét vào mặt nhau lớn hơn rất nhiều so với việc ngay từ đầu, bạn thực hiện Thói quen thứ 5: có được sự nhẫn nại và tự chủ cần thiết để lắng nghe người khác trước tiên.

Ngay sau nhu cầu sinh lý là nhu cầu tâm lý. Khao khát sâu thẳm trong trái tim con người là được thấu

hiều, vì sự thấu hiểu tức là thừa nhận, coi trọng, nhận ra và đề cao bản chất tốt đẹp của mỗi người. Khi thực sự lắng nghe người khác, bạn sẽ công nhận và đáp ứng nhu cầu thiết yếu đó.

Về thứ hai của thói quen thứ 5 – HIỂU MÌNH

Về thứ nhất của thói quen “HIỂU NGƯỜI TRƯỚC ...” nhấn mạnh hãy lắng nghe và hiểu người. Từ những ví dụ tôi đưa ra, đây chính là chìa khóa để tác động đến người khác. Bây giờ, chúng ta đến với về thứ hai của thói quen này – “ ... HIỂU MÌNH SAU”, tìm cách để người khác hiểu mình. Việc phải làm là chia sẻ cách nhìn nhận thế giới của bạn, đưa ra những phản hồi, dạy dỗ con cái, đối mặt với tình yêu. Bạn sẽ biết cách nói chuyện với người khác bằng ngôn ngữ mà họ hiểu.

Một người phụ nữ đã chia sẻ như sau:

Đã rất lâu rồi, vợ chồng tôi không thống nhất trong việc chi tiêu. Anh ấy muốn mua những thứ mà tôi thấy không cần thiết và tốn kém. Tôi dường như không thể giải thích cho anh ấy sự đau khổ mà tôi cảm thấy khi những món nợ tiếp tục gia tăng, chúng tôi ngày càng phải sử dụng nhiều tiền hơn để chi trả cho lãi vay và những hóa đơn bằng thẻ tín dụng.

Cuối cùng, tôi quyết định cần phải tìm ra một cách khác để bày tỏ quan điểm của mình và thay đổi tình trạng này. Tôi cố gắng lắng nghe nhiều hơn để hiểu suy nghĩ của anh ấy. Tôi nhận ra chồng mình là người có thiên hướng suy nghĩ “theo đại cục”, nhưng đôi khi lại không thấy được mối liên hệ giữa các quyết định chi tiêu của mình với hậu quả mà nó mang đến.

Đưa ra lời gossy ý, khi bạn cần đưa ra góp ý, có 5 chìa khóa sau sẽ giúp ích cho bạn:

1. Luôn tự hỏi bản thân: “Liệu góp ý này có thực sự hữu ích, hay nó chỉ thỏa mãn mong muốn cá nhân để uốn nắn người này?”. Nếu bạn cảm thấy có chút tức giận, có lẽ đó không phải lúc thích hợp để đưa ra góp ý.
2. Trước hết, hãy tìm cách hiểu người khác. Phải biết điều gì là quan trọng với một người, và góp ý của bạn sẽ giúp người đó đạt được mục đích của họ như thế nào. Luôn cố gắng trò chuyện bằng ngôn ngữ tình yêu của người đó.

Tách bạch nhân cách một người ra khỏi hành vi. Chúng ta phải luôn cố gắng làm điều này và đừng bao giờ phán xét người đó. Chúng ta có thể đánh giá hành vi không đúng so với tiêu chuẩn và nguyên tắc, có thể miêu tả những cảm xúc của mình và quan sát hậu quả của hành vi này; nhưng nhất thiết không được dán “nhãn nhân cách” lên mọi người. Điều đó không tốt trong các mối quan hệ. Thay vì nhận xét một người là “lười biếng”, “ngu ngốc”, “ích kỷ” hay “gia trưởng”, tốt hơn hết hãy mô tả những quan sát của mình về hậu quả của các hành vi này và/hoặc cảm nhận mối quan tâm của chúng ta xuất phát từ những hành vi đó.

4. Đặc biệt tế nhị và kiên nhẫn đối với điểm mù. Chúng được gọi là điểm “mù” bởi chúng quá nhạy cảm để được nhận thức. Trừ khi người ta đã được chuẩn bị để cải thiện những việc mà họ biết là nên làm, nếu không thì việc cho họ thông tin về điểm mù sẽ không tốt và phản tác dụng. Đồng thời không nên đưa ra góp ý về những điều mà họ chẳng thể làm gì để thay đổi.
5. Sử dụng thông điệp “tôi”. Khi bạn đưa ra góp ý, điều quan trọng cần phải nhớ là bạn đang chia sẻ quan điểm của chính mình – cách bạn nhìn nhận thế giới. Vì thế, hãy sử dụng thông điệp

“tôi”: “Đây là suy nghĩ của tôi”, “Điều tôi băn khoăn là...”, “Đây là cách tôi nhìn nhận”, “Đây là cách tôi cảm nhận”, “Đây là điều tôi nhận thấy”. Nếu đưa ra thông điệp “bạn” – “bạn quá ích kỷ!”, “bạn gây ra quá nhiều rắc rối!” – thì bạn đang đóng vai trò phán xét. Việc này trở thành một khoản “rút ra” đáng kể. Điều khiến người khác tổn thương nhiều nhất, đặc biệt là khi trái tim họ tốt đẹp nhưng hành vi của họ sai lạc, đó là khi chúng ta áp đặt, soi xét, và bảo rằng họ không thể thay đổi được. Thông điệp “tôi” có vẻ ngang hàng hơn – giữa mọi người với nhau. Thông điệp “bạn” có vẻ người trên kẻ dưới, cho thấy người này tốt hơn hoặc có giá trị hơn người kia.

Khi biết mình có cơ hội để bày tỏ quan điểm, mọi người sẽ thấy thoải mái. Họ biết họ sẽ có cơ hội để người khác lắng nghe và hiểu mình. Đây là một trong những sức mạnh to lớn nhất của Thói quen thứ 5.

Nếu bạn tạo dựng văn hóa gia đình, trong đó Thói quen thứ 5 là trọng tâm để giải quyết mọi việc, mọi người sẽ cảm thấy có cơ hội thể hiện quan điểm của bản thân. Điều này sẽ loại bỏ rất nhiều phản ứng ngốc nghếch, bốc đồng mà con người thường có trong lúc họ cảm thấy không ai lắng nghe mình.

Thói quen 6: Đồng tâm hiệp lực

Đồng tâm hiệp lực là hoạt động cao nhất trong cuộc sống, là sự tập hợp vận dụng cùng lúc tất cả thói quen từ 1 đến 5, là sự huy động 4 khả năng thiên phú của con người. Đồng tâm hiệp lực nghĩa là tạo ra giải pháp thứ ba – không phải cách của tôi, không phải cách của bạn, mà là cách thứ ba tốt hơn cách mà mỗi người có thể tự nghĩ ra. Đó là kết quả của sự tôn trọng lẫn nhau, thấu hiểu và thậm chí tôn trọng

sự khác biệt của người khác trong giải quyết vấn đề, và nắm bắt cơ hội. Những tập thể và gia đình đồng tâm hiệp lực phát triển mạnh mẽ dựa trên sức mạnh của từng cá nhân, khiến cho sức mạnh tổng thể mạnh hơn từng phần cộng lại. Những đội nhóm và các mối quan hệ kiểu này phản đối sự cạnh tranh thù địch ($1+1 = \frac{1}{2}$). Họ không chấp nhận sự thỏa hiệp ($1+1 = 1 \frac{1}{2}$) hoặc thậm chí cộng tác thuần túy ($1+1 = 2$). Họ tiến đến sự hợp tác sáng tạo ($1+1 = 3$, hoặc hơn).

Hợp lực – *kết tinh* của các Thói quen

Hợp lực là *kết tinh* – thành quả cao nhất - của tất cả các thói quen. Đó là một phép màu khi $1 + 1 = 3$, thậm chí còn lớn hơn! Nó có tác dụng xúc tác và sức mạnh to lớn đến nỗi nó ảnh hưởng đến cách thức các bộ phận tương tác với nhau. Nó bắt nguồn từ tinh thần tôn trọng (suy nghĩ cùng thẳng) và sự thấu hiểu lẫn nhau để tạo ra những cái mới, chứ không thỏa hiệp hay nửa vời.

Cách tốt nhất để hiểu rõ sự hợp lực là thông qua hình ảnh hoán dụ về cơ thể người. Cơ thể người không phải chỉ là tay và bàn tay, chân và bàn chân, não bộ, dạ dày và trái tim tập hợp lại với nhau. Đó là một tổng thể kỳ diệu hợp lực lại, để làm nên những điều tuyệt vời bởi sự phối hợp làm việc giữa các bộ phận riêng lẻ, chẳng hạn hai bàn tay kết hợp sẽ làm tốt hơn nhiều khi làm từng bàn tay riêng lẻ. Hai mắt cùng nhau có thể nhìn rõ hơn, nhận thức sâu hơn là hai mắt riêng lẻ. Hai tai cùng nhau có thể nhận biết phương hướng âm thanh, điều mà hai tai riêng lẻ không thể làm được. Cả cơ thể có thể làm tốt hơn nhiều so với từng bộ phận làm riêng lẻ, không liên kết với nhau.

Bởi vậy, hợp lực có vai trò kết nối các phần với nhau. Trong quan hệ vợ chồng hay trong quan hệ giữa cha mẹ và con cái, hợp lực tạo ra sự sáng tạo, tư duy mới mẻ để từ đó xác định những lựa chọn mới, những con đường mới.

Khi hợp lực, mọi người không chỉ có chung giá trị, chung tầm nhìn, đưa ra giải pháp mới, lựa chọn mới, mà còn có ý thức về các quy tắc ứng xử và những giá trị đã được tạo nên. Một lần nữa, đây là cách chuyển hóa các chuẩn mực đạo lý vào trong văn hóa gia đình. Nó khuyến khích mọi người chân thật hơn, sống vô tư hơn và có đủ dũng cảm để đối mặt với những hoàn cảnh khó khăn, chứ không chạy trốn, lờ đi hay cố gắng tránh né mọi người để giảm thiểu khả năng lâm vào những hoàn cảnh đó.

Hai con người hợp lực với nhau tạo ra “con người thứ ba”

– tượng trưng cho một quyền lực vượt trội, một lương tâm chung, tầm nhìn và giá trị chung. Nó giữ mọi người khỏi lối sống vô đạo đức, khỏi sự đam mê quyền lực, lạm dụng chức vụ, quyền hạn, lạm dụng tri thức hay giới tính. Nhưng khi con người không tuân theo quyền lực này và coi nó như một điều luật không được áp dụng với họ, nhận thức về “con người thứ ba” cũng sẽ biến mất. Con người trở nên vị kỷ, bó chặt mình trong ích kỷ cá nhân. Những điều kỳ diệu của hiệp lực không còn nữa.

Cuối cùng, chìa khóa của vấn đề nằm trong sức mạnh đạo đức của văn hóa, trong đó mọi người đều có trách nhiệm.

Hợp lực là khoảnh khắc nhạy cảm của sự yếu đuối. Bạn không biết cái gì sắp diễn ra. Bạn đang đứng trước rủi ro.

Bởi vì nó chạm đến những vấn đề còn chưa biết; quá trình tạo nên sự hợp lực đôi lúc có thể như một mớ hỗn loạn. “Mục tiêu” ban đầu của bạn không còn là mục tiêu của bạn, giải pháp của bạn. Đó là quá trình chuyển từ cái đã biết sang cái chưa biết và tạo nên những điều hoàn toàn mới. Trong quá trình đó, bạn xây dựng những mối liên hệ và khả năng. Vì vậy, bạn không còn ở trong hoàn cảnh để tìm con đường của riêng mình, mà bạn ở trong một

hoàn cảnh mà chính bạn cũng không biết sẽ dẫn đến đâu, nhưng hiểu rằng nó sẽ tốt hơn bất cứ cái gì bạn đã mang vào đó.

Và đây là một quyết định mạo hiểm – một cuộc phiêu lưu. Đó là khoảnh khắc nhạy cảm của sự yếu đuối. Bạn không biết cái gì sắp diễn ra. Bạn đang đứng trước rủi ro.

Đây chính là lý do phải cần đến 3 thói quen đầu tiên để làm nền tảng. Chúng giúp bạn phát triển những khả năng tự vệ và cho bạn sự dũng cảm để đương đầu với các rủi ro này. Mặc dù có vẻ nghịch lý, nhưng đó là sự thật: bạn phải rất tự tin để có thể khiêm tốn. Bạn cần rất nhiều khả năng tự vệ để có thể đương đầu với sự yếu đuối của chính mình. Nhưng khi có đủ tự tin và khả năng tự vệ, con người có thể thôi việc chỉ nghĩ đến mình. Ngược lại, họ trở thành “kênh dẫn truyền” sự thấu hiểu lẫn nhau, và chính quá trình trao đổi đó tạo ra sức mạnh dẫn đường cho sự sáng tạo.

Không gì thú vị và gắn kết quan hệ cho bằng việc cùng nhau sáng tạo. Thói quen 4 và 5 giúp bạn có phương pháp tư duy và hệ thống các kỹ năng để làm điều đó. Bạn cần phải suy nghĩ *cùng thẳng*. Bạn cần tìm cách hiểu mọi người trước rồi mọi người mới hiểu mình. Ở một khía cạnh nào đó, bạn phải học cách lắng nghe với “tai thứ ba” để có thể có cách suy nghĩ thứ ba và sự lựa chọn thứ ba, hay nói cách khác, bạn phải lắng nghe trái tim mọi người bằng chính trái tim mình với sự tôn trọng và cảm thông thực sự. Bạn phải đạt tới điểm mà các bên đều sẵn sàng cởi mở trước những ảnh hưởng, dạy dỗ, cho đến khi cách suy nghĩ thứ ba có thể tạo ra những lựa chọn mới mà chưa ai nghĩ đến lúc bắt đầu. Mức độ phụ thuộc này đòi hỏi hai con người độc lập phải nhận thức được bản chất phụ thuộc lẫn nhau của hoàn cảnh, vấn đề.

Thói quen thứ 6 là *kết tinh* của các thói quen. Đó không phải là sự cộng lại, mang tính giao dịch “ $1 + 1 = 2$ ”. Đó chẳng phải là sự thỏa hiệp để chỉ còn “ $1 + 1 = 1\frac{1}{2}$ ”. Đó cũng không phải sự đối đầu hay cạnh tranh, để rồi có hơn một nửa năng lượng được sử dụng vào việc cạnh tranh và tự vệ, kết quả là “ $1 + 1 < 1$ ”.

Hợp lực tạo ra tình huống mà, ít nhất, là “ $1 + 1 = 3$ ”. Đó là mức độ cao nhất, hiệu quả nhất, hài lòng nhất của sự phụ thuộc lẫn nhau giữa con người. Nó giống như quả ở trên cây. Không có cách nào khác để thu được quả, ngoài việc cái cây được trồng và chăm sóc đến lúc đủ lớn để ra hoa kết trái.

Mấu chốt để hợp lực: Tôn trọng sự khác biệt

Mấu chốt để tạo ra sự hợp lực là học cách tôn trọng sự khác biệt. Quay trở lại hình ảnh ẩn dụ của cơ thể người: nếu cơ thể có các bộ phận đều là tay hoặc chân, nó không thể hoạt động theo cách bình thường được. Chính *sự khác nhau* giữa các bộ phận đã giúp cho cơ thể làm được nhiều việc đến thế.

Thói quen 7: Không ngừng rèn giữa bản thân

Không ngừng rèn luyện là việc liên tục đổi mới bản thân trên bốn lĩnh vực cơ bản của đời sống: **thể chất, xã hội/tình cảm, tinh thần và tâm hồn**. Đó chính là thói quen giúp chúng ta tăng khả năng áp dụng những thói quen hiệu quả khác. Đối với một tổ chức, Thói quen 7 nâng cao tầm nhìn, đổi mới, sự cải thiện liên tục, tránh tình trạng quá tải, kiệt quệ và đặt doanh nghiệp vào một lộ trình phát triển mới. Đối với gia đình, nó tăng cường tính hiệu quả trong những hoạt động thường lệ giữa các cá nhân, ví dụ như việc thiết lập truyền thống nuôi dưỡng sự đổi mới trong gia đình.

Sức mạnh của việc *Rèn giữa bản thân*

Có rất nhiều cách để bạn và gia đình có thể tham gia rèn giữa bản thân, theo kiểu độc lập từng người hoặc phụ thuộc lẫn nhau.

Bạn có thể tập thể dục, chọn ăn những thực phẩm dinh dưỡng, rèn luyện việc kiểm soát sự căng thẳng (về mặt thể chất). Bạn có thể bồi đắp tình bạn thường xuyên, giúp đỡ, đồng cảm, hợp lực (về mặt xã hội). Bạn có thể đọc, hình dung, lên kế hoạch, soạn thảo, phát huy tài năng, học những kỹ năng mới (về mặt trí tuệ). Bạn có thể cầu nguyện, suy tư, củng cố quyết tâm của bạn đối với các nguyên tắc (về mặt tinh thần). Hàng ngày, tự mình làm một việc gì đó liên quan đến bốn lĩnh vực trên để giúp bạn tạo dựng kỹ năng cá nhân và rèn luyện các Thói quen 1, 2, 3 (Hãy chủ động, Bắt đầu với một mục tiêu, Ưu tiên những việc quan trọng) trong cuộc sống của chính bạn.

Hãy lưu ý, những hoạt động này đều tác động *bên trong*, chứ không phải bên ngoài; nói cách khác, không dựa trên sự so sánh giữa bạn với người khác. Tất cả đều nhằm phát triển ý thức bên trong về giá trị cá nhân và gia đình, mang tính độc lập với môi trường xung quanh. Cũng cần lưu ý cách thức để mỗi hoạt động đều nằm trong Vòng tròn Ảnh hưởng của gia đình và cá nhân.

Hãy lưu ý về cách thức mà những cuộc trò chuyện riêng với người bạn đời hay với con cái sẽ giúp củng cố mối quan hệ. Những cuộc trò chuyện riêng luôn cần đến động lực quyết tâm và chủ động, nhất là khi bạn phải giải quyết cùng lúc hàng loạt các hoạt động khác nữa.

Hãy cân nhắc mối quan hệ thân thiết giữa vợ chồng, bao hàm bốn lĩnh vực (thể chất, xã hội, trí tuệ và tinh thần), có thể chạm tới những khía cạnh sâu xa của nhân cách con người và đáp ứng những

mong mỗi sâu sắc nhất bên trong hai vợ chồng, theo một cách thức hết sức đặc biệt.

Những người thờ ơ, chỉ quan tâm tới khía cạnh vật chất thì không bao giờ biết được mức độ hệ trọng của sự đoàn kết và cân bằng tâm hồn có được, khi cả bốn lĩnh vực (nêu trên) đều được chú trọng.

Hãy cân nhắc thời gian cho gia đình hàng tuần. Khi lên kế hoạch chuẩn bị, khi mọi người đều tham gia nhiệt tình vào việc truyền đạt các giá trị, vào các hoạt động vui vẻ, chia sẻ tài năng, cùng nhau cầu nguyện, cả bốn lĩnh vực (thể chất, xã hội, tinh thần, trí tuệ) đều hòa quyện, trở nên tươi mới.

Khi các hoạt động rèn giũa bản thân được thực hiện, toàn bộ động lực của văn hóa gia đình được nâng lên.

Cốt lõi của việc Làm mới gia đình: Truyền thống

Bên cạnh việc làm mới các mối quan hệ giữa các cá nhân trong gia đình, bản thân gia đình cũng phải liên tục được nuôi dưỡng về lương tâm, ý chí xã hội, ý thức xã hội và tầm nhìn chung. Đó chính là vấn đề chủ yếu mà Thói quen 7 nói tới. Những hoạt động lặp đi lặp lại để làm mới gia đình thế này gọi là *truyền thống*.

Truyền thống gia đình bao gồm lễ nghi, tổ chức kỷ niệm hay những sự kiện ý nghĩa khác trong gia đình. Truyền thống giúp bạn trở thành một phần của một gia đình đoàn kết bền chặt, giúp bạn cam kết về sự yêu quý, tôn trọng mọi người; truyền thống, như vậy, tạo nên những kỷ niệm đẹp cho mỗi người.

Thông qua truyền thống, bạn có thể củng cố sự liên kết của gia đình. Bạn có thể tạo cảm giác phụ thuộc, được ủng hộ, được người khác thấu hiểu. Bạn gắn kết với mọi người. Bạn là một phần của một cái gì đó lớn lao hơn bản thân bạn. Bạn cần sống trong cảm giác có người khác cần đến mình, mong chờ mình. Khi cha mẹ

và con cái cùng nhau nuôi dưỡng truyền thống gia đình, mỗi khi họ quay về với truyền thống, những cảm xúc và gắn bó trước đó sẽ được làm mới lại.

Thực ra, nếu muốn đúc kết trong một danh từ - về bản chất của việc xây dựng Tài khoản Tình cảm và rèn giũa bản thân trong cả bốn lĩnh vực của gia đình, đó chính là danh từ “truyền thống”. Hãy nghĩ về truyền thống, như *thời gian của gia đình hàng tuần* và *thời gian gắn kết riêng từng người*, góp phần tăng cường sự hệ trọng và hấp dẫn của đời sống gia đình.

Trong chính gia đình tôi, *truyền thống* về các buổi tối gia đình và những cuộc trò chuyện riêng từng thành viên (đặc biệt là khi chính lũ trẻ đưa ra các vấn đề cần bàn luận) đã trở thành yếu tố củng cố, làm mới và gắn kết mạnh mẽ nhất trong cuộc sống gia đình chúng tôi suốt nhiều năm qua. Những hoạt động đó đã “mài sắc lưỡi cưa” của gia đình. Chúng giữ cho văn hóa gia đình lấp lánh niềm vui, những giá trị cốt lõi được tươi mới không ngừng, và mọi người lắng nghe nhau một cách sâu sắc.

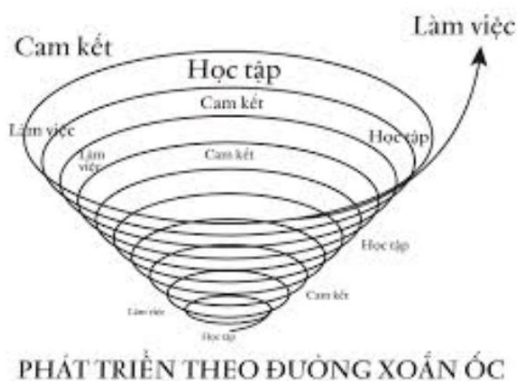
Trong chương này, chúng ta sẽ xem nhiều dạng truyền thống giúp rèn giũa bản thân. Có thể bạn có truyền thống gia đình khác với gia đình tôi. Tôi không cố gắng để giảng giải cách thức chúng tôi thực hiện hoặc khẳng định cách làm của chúng tôi là tốt nhất. Tôi chỉ cố gắng đưa ra tầm quan trọng của truyền thống *làm mới* trong văn hóa gia đình, và tôi sẽ sử dụng một số kinh nghiệm của tôi để minh họa cho điều này.

Bạn sẽ cần quyết định chọn lựa truyền thống nào thực sự đại diện cho tinh thần của văn hóa gia đình bạn. Điều quan trọng là truyền thống ấy có đủ năng lực tự làm mới không ngừng giúp bạn xây dựng và nuôi dưỡng một văn hóa gia đình tốt đẹp, khuyến khích bạn đi đúng hướng và giúp các thành viên có thể quay lại đúng lịch trình bay của mình.

Chúng tôi chia sẻ ý tưởng, với hy vọng sẽ kích thích sự suy nghĩ và thảo luận - về những truyền thống mà mọi người muốn sáng tạo trong môi trường văn hóa gia đình

Minh họa trên cho bạn thấy rõ, những thói quen này luôn có quan hệ chặt chẽ và hỗ trợ với nhau. Thói quen 1,2,3 là để mỗi người tự rèn luyện mình nên gọi thói quen chiến thắng bản thân. Đó là quá trình “bắt đầu từ bên trong”. Thói quen 4,5,6 để tạo các mối quan hệ làm việc nhóm, hợp tác, giao tiếp xã hội và tính đoàn kết tập thể nên gọi là chiến thắng với cộng đồng. Bạn phải có ” kỹ thuật cá nhân ” trước đã rồi mới có thể tham gia chơi chung trong 1 đội mạnh. Cho nên phải rèn luyện bản thân trước khi đạt được chiến thắng tập thể. Thói quen cuối cùng là tự đổi mới. Nó sẽ hỗ trợ cho cả 6 thói quen kia.

Thói quen thứ 7 là thói quen của sự đổi mới – một sự đổi mới thường xuyên cân đối 4 chiều – gồm 3 chiều không gian và chiều còn lại là thời gian – của cuộc sống. Nó xoay quanh bao hàm tất cả thói quen khác. Đó thói quen hoàn thiện không ngừng, tạo ra phát triển đường xoắn ốc.

7 thói quen để thành đạt sẽ giúp bạn:

- 1) Kiểm soát cuộc đời của mình;
- 2) Cải thiện mối quan hệ bạn bè;

- 3) *Có những quyết định sáng suốt hơn;*
- 4) *Đồng thuận với cha mẹ; vợ chồng và tình yêu;*
- 5) *Xác định giá trị của bản thân và quyết định được điều gì quan trọng nhất đối với bạn;*
- 6) *Làm được nhiều hơn mà lại tốn ít thời gian hơn;*
- 7) *Tìm được cân bằng giữa trường lớp, công việc, bạn bè và mọi thứ khác;*
- 8) *Có nguyên tắc sống đúng đắn không bao giờ làm bạn thất bại;*
- 9) *Từ những thói quen để thành đạt đến thành công và tạo hạnh phúc gia đình.*

7 Thói quen tạo gia đình hạnh phúc

7 Thói quen tạo gia đình hạnh phúc mang đến cho bạn những bài học quý giá để tạo dựng và duy trì một gia đình văn hóa hạnh phúc vững chắc trong xã hội nhiều biến động hiện nay. Gia đình là một sinh thể sống tự nhiên đang lớn lên, với bốn vai trò căn bản (*làm gương, tư vấn, tổ chức, dạy dỗ*), do đó chúng ta có thể miêu tả bằng biểu đồ được gọi là “*Cây gia đình*”.

“*Cây gia đình*” nhắc nhở chúng ta về những định luật, nguyên tắc mang bản chất tự nhiên. Nó giúp bạn chẩn đoán và suy nghĩ về những kế hoạch giúp giải quyết các vấn nạn của gia đình. (Bạn có thể nhìn thấy biểu đồ về “*cây gia đình*”).

Với hình ảnh cây gia đình, hãy nghĩ về bốn vai trò và việc ứng dụng 7 Thói quen vào mỗi vai trò để giúp gia đình bạn đi từ thang bậc *sống sót* lên tới thang bậc *chia sẻ* như thế nào.

Vai trò một là Nêu gương:

Làm gương là nền tảng của sự ảnh hưởng. Khi Albert Schweitzer được hỏi làm thế nào để nuôi dạy bọn trẻ, ông ấy trả lời: “*Có ba nguyên tắc - đầu tiên là làm gương, thứ hai là làm gương và thứ ba là làm gương*”. Cha mẹ là những người, trước hết và trên hết,

tạo ra hình mẫu cho các con noi theo. Những gì bọn trẻ nhìn thấy ở hành động của cha mẹ có trọng lượng hơn nhiều so với những điều chúng nghe cha mẹ nói. Bạn không thể che giấu hay ngụy trang con người của bạn. Cho dù bạn có phô bày hay giả vờ một cách khéo léo, những mong muốn, giá trị, niềm tin và cảm xúc của bạn vẫn bị bộc lộ ra theo hàng ngàn cách. Nhắc lại, bạn chỉ có thể dạy dỗ những gì bạn đang có - không nhiều hơn, và cũng không ít hơn.

Điều đó lý giải phần sâu xa nhất của Cây gia đình, *bộ rễ*, tượng trưng cho vai trò của cha mẹ với tư cách là người nêu gương. Đó chính là cách hành xử, sự nhất quán và tính trung thực của chính cuộc đời bạn. Điều đó tạo ra niềm tin về những gì bạn làm trong gia đình. Nếu mọi người nhìn thấy ở bạn “lời nói đi đôi với việc làm”, họ sẽ tin tưởng bạn.

Một điều thú vị, dù bạn có thích hay không, bạn vẫn là một hình mẫu. Nếu bạn làm cha mẹ, bạn là hình mẫu đầu tiên và trước nhất cho con cái. Trên thực tế, bạn không thể không làm hình mẫu. Mọi người sẽ nhìn vào cách hành xử của bạn – tích cực hay tiêu cực – như là một cách thức để sống.

Theo quy luật về luật nhân quả: *Nếu một đứa trẻ sống trong **chỉ trích**, nó sẽ học cách **lên án**. Nếu một đứa trẻ sống trong **an toàn**, nó sẽ **tự tin** về bản thân. Nếu một đứa trẻ sống trong **thù địch**, nó sẽ học cách **đấu tranh**. Nếu một đứa trẻ sống trong **hòa thuận**, nó sẽ học được **tình yêu**. Nếu một đứa trẻ sống với **sợ hãi**, nó sẽ đánh **mất lòng tự trọng**. Nếu một đứa trẻ sống với **thương hại**, nó sẽ **mặc cảm** về bản thân. Nếu một đứa trẻ sống với **đố kỵ**, nó sẽ trở nên **độc ác**. Nếu một đứa trẻ sống với **thân thiện**, nó sẽ thấy thế giới quả là một nơi **tuyệt đẹp** để sống.*

Nếu quan sát kỹ, chúng ta sẽ thấy những khuyết điểm của chính mình hiện diện trong cuộc sống của con cái. Dễ thấy điều này nhất là trong cách chúng ta giải quyết sự khác nhau và bất đồng. Một bà mẹ

vào phòng gọi các con trai nhỏ của mình ra ăn trưa, bà nhìn thấy chúng đang cãi nhau và tranh giành một món đồ chơi. “Này các con, mẹ đã nói là không được cãi nhau cơ mà! Bây giờ các con bàn bạc với nhau, chia nhau cùng chơi”. Thằng lớn chộp lấy món đồ chơi từ thằng nhỏ và nói: “Con chơi trước!”. Thằng nhỏ khóc, không chịu ra ăn trưa. Người mẹ không hiểu tại sao các con bất hòa. Rồi bà chợt nhớ lại cách thức giải quyết sự bất đồng của chính bà với chồng mình. Bà nhớ lại cuộc trao đổi đầy căng thẳng với chồng vào tối hôm qua về tiền nong. Bà nhớ lại vào sáng nay chồng bà đã ra khỏi nhà cùng với sự cằn nhằn, khó chịu. Và bà cũng nhớ lại, giữa hai vợ chồng hết lần này đến lần khác, không bao giờ chịu giải quyết dứt điểm những bất đồng.

Nếu bạn áp dụng 7 Thói quen trong cuộc sống, con cái bạn sẽ học được những gì? Cách cư xử của bạn sẽ cung cấp cho chúng **hình mẫu** về một con người chủ động, xây dựng bản tuyên ngôn về nhiệm vụ cá nhân và luôn cố gắng thực hiện bản tuyên ngôn đó, một con người biết tôn trọng và dành tình yêu cho mọi người, một con người luôn tìm cách hiểu và được hiểu, một con người tin vào sức mạnh của hợp lực và không ngại ngăn hợp tác với người khác. Bạn sẽ tạo ra hình mẫu về một con người luôn đổi mới – về mặt thể chất lẫn tinh thần, không ngừng học hỏi, không ngừng xây dựng các mối quan hệ, và luôn cố gắng sống theo nguyên tắc trách nhiệm.

Vai trò hai là Tư vấn:

Nếu bạn làm cha làm mẹ, cho dù quan hệ của bạn với con cái ra sao, bạn vẫn là người tư vấn đầu tiên của chúng. Bạn không thể không khuyên bảo, dù tích cực hay tiêu cực. Bạn là người đầu tiên mà bọn trẻ tìm thấy sự an toàn hoặc bất an về mặt tình cảm và thể chất; là người đầu tiên mà chúng cảm nhận được

yêu thương hay đang bị bỏ quên. Và cách thức bạn thực hiện vai trò người tư vấn, hướng dẫn sẽ gieo ảnh hưởng sâu sắc đến khả năng của bọn trẻ tự nhận thức về giá trị bản thân.

Cách bạn chứng tỏ vai trò người tư vấn với bất kỳ thành viên nào trong gia đình, đặc biệt là với đứa trẻ khó bảo nhất, sẽ ảnh hưởng sâu sắc đến mức độ tin tưởng của cả gia đình dành cho bạn. Như đã nói ở Thói quen 6, cách cư xử đối với bọn trẻ sẽ gây cho bạn nhiều buồn phiền, lo lắng. Đứa trẻ đó sẽ “kiểm tra” khả năng yêu thương vô điều kiện của bạn. Khi bạn bộc lộ tình yêu vô điều kiện với đứa trẻ này, những đứa trẻ khác sẽ tin tình yêu bạn dành cho chúng cũng vô điều kiện.

Rất nhiều người đến thời khắc muộn màng mới nhận ra rằng mình đã bỏ bê bản thân, đã quên cách yêu thương chính mình, yêu thương mọi người và rồi hối hận, nuối tiếc. Vậy làm thế nào để cân bằng được cuộc sống, rũ bỏ muộn phiền để sống một cuộc đời đầy yêu thương? Hãy thực hiện cùng lúc 5 cách dưới đây sẽ tạo cho bạn nguồn năng lượng yêu thương dồi dào như sau:

1. **Cảm thông:** lắng nghe trái tim người khác bằng cả trái tim của bạn.
2. **Chia sẻ** trung thực những điều sâu sắc nhất trong suy nghĩ, nhận thức, tình cảm và niềm tin của bạn.
3. **Khẳng định** người khác bằng sự tin tưởng, khích lệ, đánh giá cao.
4. **Lời nguyện** những điều tốt đẹp hơn cho người khác bằng tất cả tâm hồn và sự hiểu biết.
5. **Hy sinh** cho người khác: hãy làm nhiều hơn so với mong đợi, hãy quan tâm và phục vụ cho dù điều đó đôi lúc làm bạn khó chịu.

Một trong những sai lầm lớn nhất mà mọi người thường mắc phải là gia tăng sự hướng dẫn (cố gắng

tạo ảnh hưởng, cảnh báo hay đặt ra kỷ luật), trước khi họ có được một mối quan hệ đủ mạnh để thực hiện điều đó. Lần sau, khi bạn muốn hướng dẫn con bạn, hãy ấn nút tạm dừng và tự hỏi mình: mối quan hệ giữa bạn với đứa trẻ ấy đã đủ để khuyên răn chưa? Bạn có đủ “dự trữ” trong Tài khoản Ngân hàng Tình cảm để khiến cho con bạn cởi mở tiếp nhận những điều bạn nói chưa, hay lời nói của bạn không thể xuyên qua được lớp áo phòng vệ mà con bạn đang mang trên người? Chúng ta rất dễ bị sa vào những cảm xúc nhất thời, quên mất không dừng lại để tự hỏi liệu những gì chúng ta định làm có mang lại hiệu quả hay không, liệu chúng ta có đạt được điều mong muốn không. Nếu câu trả lời là không, lý do chính là vì chúng ta đã không có đủ dự trữ trong Ngân hàng Tình cảm.

Vì vậy, nếu bạn thực hiện các khoản gửi vào Tài khoản Ngân hàng Tình cảm, bạn có thể bắt tay vào xây dựng mối quan hệ, từ đó bạn có thể hướng dẫn khuyên bảo. Khi mọi người đón nhận tình yêu và sự quan tâm từ phía bạn, họ sẽ hiểu được giá trị của bản thân, đồng thời trở nên dễ dàng tiếp nhận hơn trước những điều tự vấn của bạn. Mọi người tin vào những gì họ nhìn thấy hơn là những gì họ nghe.

Vai trò ba là Tổ chức:

Bạn nói về “tình yêu”, “niềm vui gia đình” nhưng lại không tổ chức, lên kế hoạch, bạn sẽ gặp trở ngại ngay lập tức.

Trong gia đình, bạn nói về “tình yêu” và “niềm vui gia đình”, nhưng bạn lại không lên kế hoạch cho những bữa ăn tối cùng gia đình, những kỳ nghỉ cùng nhau, cùng xem một bộ phim, hay đi picnic, bạn sẽ gặp trở ngại ngay lập tức. Vì bạn thiếu đầu óc tổ chức. Bạn có thể nói “Tôi yêu bạn” với ai đó, nhưng nếu bạn quá bận rộn đến nỗi không có khoảng thời gian nào dành cho người ấy, không ưu tiên cho mối quan hệ

ấy, bạn đã để cho sự suy tàn nhiễm vào mối quan hệ của bạn rồi đấy!

Vai trò tổ chức bao gồm sự thiết lập những cơ cấu và hệ thống trong gia đình nhằm giúp bạn đạt được những điều thực sự quan trọng. Bạn hãy sử dụng sức mạnh của Thói quen 4, 5 và 6 để xây dựng bản tuyên ngôn nhiệm vụ gia đình và tạo ra 2 cơ cấu là “thời gian hàng tuần cùng gia đình”, “thời gian riêng với từng thành viên”.

Nếu không tổ chức (với nội dung nêu trên), bạn sẽ không thể xây dựng được gia đình với những giá trị và tầm nhìn chung. Lúc đó, ứng xử đạo đức chỉ diễn ra thỉnh thoảng, nông nổi vì dựa trên hành động hiện tại của một vài người, không bắt rễ sâu vào trong văn hóa gia đình.

Khi hành xử đạo đức được sử dụng càng nhiều, đều đặn trong gia đình dưới dạng các nguyên tắc, bạn sẽ càng ít bị phụ thuộc hơn vào từng cá nhân. Khi bạn tiến hành “thời gian hàng tuần cùng gia đình”, điều đó chứng tỏ gia đình trở nên quan trọng thực sự. Nếu ai đó không kiên trì, ưa thay đổi, lười biếng, việc thiết lập những cơ cấu trong văn hóa gia đình sẽ bù đắp hầu hết cho những thiếu hụt. Một gia đình thường có những cảm xúc thăng trầm trong một giai đoạn nào đấy, không sao cả, nếu họ biết cùng nhau vượt qua và đổi mới truyền thống.

Nếu mọi người không ủng hộ các mô hình và cơ cấu, bạn sẽ chứng kiến sự bất ổn trong gia đình, thậm chí phải vật lộn để tồn tại. Nhưng nếu việc thực thi theo các mô hình trở thành thói quen, chúng ta sẽ có đủ sức mạnh để giúp gia đình vượt lên những nhược điểm cá nhân thường xuất hiện lúc này lúc nọ trong gia đình. Ví dụ, bạn bắt đầu thời gian dành riêng cho ai đó hay bắt đầu thời gian dành cho gia đình với một cảm xúc còn gượng gạo, không sao cả, nếu

bạn kiên trì dành cả buổi tối để tạo không khí cùng nhau vui vẻ: kết thúc buổi tối đó, bạn sẽ nhận được cảm xúc ở mức đầy đặn, sáng khoái hẳn lên.

Đây là bài học lớn nhất khi làm việc với các tổ chức. Bạn phải đưa một số nguyên tắc vào cơ cấu và hệ thống, nhờ đó chúng trở thành một phần của văn hóa. Bạn sẽ không còn phải phụ thuộc vào một vài người đứng đầu nữa. Tôi đã nhìn thấy có những tình huống mà toàn bộ ban lãnh đạo chuyển sang một công ty khác, nhưng với “sức mạnh nguyên tắc” trong nề nếp, đã không có khủng hoảng nào diễn ra trong hoạt động của những tổ chức này. Đây là một trong những quan điểm chính của W. Edwards Deming, một chuyên gia có uy tín trong lĩnh vực chất lượng và quản lý: “Vấn đề không nằm ở con người chưa hoàn hảo, mà nằm ở cơ cấu và hệ thống chưa hoàn hảo”.

Đó là lý do chúng ta cần dành nhiều công sức cho vai trò **tổ chức**. Nếu không có những tổ chức nền tảng, gia đình chẳng khác nào những con thuyền đang di chuyển trong đêm. Vì vậy, cấp độ thứ ba của Cây gia đình – *những nhánh cây* – tượng trưng cho vai trò người tổ chức. Bạn không chỉ nói gia đình là quan trọng, mà bạn còn **làm** cho bằng được – thông qua những bữa ăn chung, những khoảng thời gian dành cho gia đình và dành cho từng thành viên. Sớm muộn gì thì mọi người cũng sẽ phải tin vào cơ cấu và mô hình của gia đình. Vì điều đó cho họ cảm giác an toàn, trật tự và tiên lượng được tương lai.

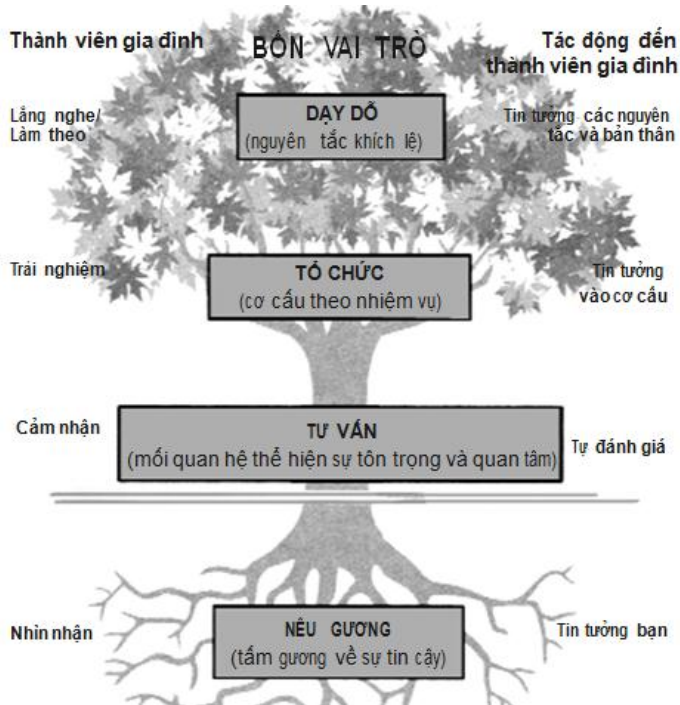
Bằng cách tổ chức gia đình xung quanh một vài vấn đề được ưu tiên nhất, bạn tạo ra trật tự và sự đồng thuận. Hơn nữa, còn giúp chuyển đổi lực cản thành động lực, nâng gia đình từ thang bậc *sống sót* lên thang bậc *chia sẻ*.

Vai trò bốn là dạy dỗ:

Những khoảnh khắc dạy dỗ là đỉnh cao của cuộc sống gia đình - đó là khoảng thời gian không gì sánh nổi khi bạn đang tạo ra một sự thay đổi có ý nghĩa quan trọng với cuộc đời của một thành viên nào đó trong gia đình. Vì vậy cấp độ thứ tư của Cây gia đình – *phần lá và quả* – tượng trưng cho vai trò giáo dục. Điều này có nghĩa là bạn cần phải chỉ dạy những định luật cơ bản của Cuộc sống. Khi mọi người nhìn vào những hình mẫu cư xử tử tế, cảm nhận được tình yêu và có ấn tượng tích cực, họ sẽ nghe những điều bạn dạy bảo. Rất có thể họ sẽ làm theo, và bản thân họ lại trở thành hình mẫu cho người khác nhìn nhận và tin tưởng.

Sự dạy bảo theo cách này còn được gọi là “làm tốt có chủ ý”. Mọi người có thể làm tốt không có chủ ý – họ làm việc hiệu quả, nhưng không biết vì sao làm được. Họ sống theo những cách cư xử tích cực, tiếp nhận từ người khác, họ cũng có thể dạy bảo bằng việc lấy mình làm ví dụ nhưng không thể đưa ra những lời giáo huấn, vì họ không hiểu được những điều bên trong.

Làm tốt có chủ ý – biết mình đang làm gì và tại sao có hiệu quả, do đó bạn có thể dạy bảo bằng ví dụ của chính mình và bằng những lời giáo huấn. Khả năng “làm tốt có chủ ý” sẽ giúp mọi người có thể truyền dạy một cách hiệu quả những kiến thức và kỹ năng từ thế hệ này sang thế hệ khác.

Vai trò giáo dục của cha mẹ để giúp bọn trẻ biết cách “làm tốt có chủ ý” là không thể thay thế được. Như chúng ta đã nói đến ở Thói quen thứ 3, nếu bạn không dạy bảo con cái, xã hội sẽ can thiệp và đúc nên tương lai của chúng. Bạn nghĩ sao?

Nếu bạn tự thay đổi bản thân để thực hiện “hình mẫu” theo các định luật cơ bản của Cuộc sống, nếu bạn đã vun đắp những mối quan hệ dựa trên sự tin tưởng theo các định luật cơ bản của Tình yêu, và nếu bạn đã tổ chức “thời gian gia đình” và “thời gian gắn kết riêng”, toàn bộ công việc dạy dỗ của bạn sẽ trở nên dễ dàng hơn rất nhiều.

Những điều bạn dạy bảo, về căn bản, xuất phát từ bản tuyên ngôn nhiệm vụ của bạn. Đó là những nguyên tắc và giá trị mà bạn quyết định là quan trọng nhất. Đừng để ý đến những người khuyên bạn không nên dạy bảo con cái về những giá trị, với lý do chúng có thể tự lựa chọn khi đủ lớn. Không tồn tại những điều gọi là “sống không cần giá trị”, hay “dạy bảo không cần giá trị”. Mọi thứ trên đời đều có mối liên hệ và chứa đựng các giá trị. Vì vậy, bạn phải quyết định xem những giá trị của bạn là gì, bạn muốn sống vì điều gì, và bởi vì bạn là người có trách nhiệm thiêng liêng với con cái nên bạn cũng phải quyết định xem bạn muốn chúng sống vì điều gì. Dạy chúng những hiểu biết khôn ngoan. Giúp chúng hiểu về những ý tưởng sâu sắc, những cảm nhận cao cả nhất trong trái tim và khối óc con người. Dạy cho chúng làm thế nào để nhận ra tiếng gọi của lương tâm, làm thế nào để sống trung thực và chân thành - ngay cả khi mọi người xung quanh không làm như vậy.

Bạn nên dạy bảo vào những lúc con cái bạn cần đến, trong khoảng “thời gian gia đình” và “thời gian gắn kết riêng” mà bạn đã thiết lập.

Liên quan đến việc dạy bảo, có bốn đề xuất sau:

1. *Nhận thức về tình huống tổng thể.* Khi một người đang có cảm giác bị đe dọa, mọi nỗ lực dùng lời giáo huấn để chỉ dạy thường sẽ làm tăng sự bức bối của người này đối với người dạy mà thôi. Nên đợi đến lúc khác, khi người đó có cảm giác an toàn và ở trong tâm trạng có thể tiếp nhận. Nhẫn nại, không la rầy hay chỉnh sửa một người khi họ đang rơi vào xúc động – làm như vậy sẽ thể hiện sự tôn trọng, thấu hiểu. Nói cách khác, khi bạn không thể dạy bằng lời nói, bạn có thể dạy bằng hành động. Dạy bảo bằng hành động có hiệu quả và bền vững hơn nhiều so với dạy bảo bằng lời nói. Nếu kết hợp cả hai sẽ tốt hơn.

2. *Nhận thức cảm xúc và thái độ của chính bạn.* Nếu bạn nói chuyện trong lúc đang tức giận và thất vọng, bạn sẽ không thể tránh khỏi bộc lộ cảm xúc, mặc dù lời lẽ của bạn có logic đến mấy và những điều bạn muốn dạy bảo có giá trị thế nào đi nữa. Hoặc kiềm chế bản thân, hoặc giữ khoảng cách. Hãy dạy bảo ở một thời điểm khác, khi bạn cảm thấy yêu mến, tôn trọng và an toàn trong nội tâm. Một bí quyết cho bạn: nếu bạn chạm nhẹ hay giữ lấy tay của con cái trong khi dạy bảo hay sửa sai chúng, một cách thoải mái, bạn sẽ gieo được một ảnh

hưởng tích cực. Bạn không thể làm điều này trong tâm trạng tức giận.

3. *Hãy phân biệt giữa thời gian dạy bảo và thời gian giúp đỡ.*

Dạy dỗ, thuyết giáo về công thức thành công cho người bạn đời hoặc con bạn - trong lúc họ đang mệt mỏi về mặt tinh thần, hay đang đối mặt với áp lực, điều này chẳng khác nào bạn đang cố gắng dạy bơi cho một người đang chết đuối. Họ cần một sợi dây kéo họ lên hay một bàn tay giúp đỡ trước đã, chứ không phải những bài thuyết giáo.

4. *Ghi nhớ: chúng ta luôn luôn dạy bảo bằng hành động.*

Giống như vai trò nêu gương và tư vấn (khuyên bảo), bạn không thể không dạy dỗ. Tính cách và hành động của bản thân bạn, mối quan hệ của bạn với các con, những điều ưu tiên trong cách tổ chức gia đình sẽ biến bạn trở thành người đầu tiên và có ảnh hưởng nhất đối với con cái. Bạn trẻ tiếp nhận những bài học cần thiết cho cuộc sống hay không, phần lớn nằm trong tay bạn.

Thói quen thứ 8

Thói quen thứ 8 nối tiếp và phát triển tư tưởng của 7 Thói quen để thành đạt, *Thói quen thứ 8* mang đến cho chúng ta những khái niệm mới về hiệu năng của con người và tổ chức trong xã hội mới. Tìm ra tiếng nói của bản thân và cổ vũ người khác tìm ra tiếng nói của họ có thể xem là bí quyết thành công quan trọng nhất trong thế kỷ 21, trong Thời đại Thông tin và Lao động Tri thức. Đó cũng là nội dung chính yếu của Thói quen thứ 8.

Thói quen thứ 8 là câu trả lời cho những ai đang kiếm tìm sự vĩ đại, cho các tổ chức đang phấn đấu đạt những thành tích có ý nghĩa vượt bậc và cho cả cuộc đi tìm Tiếng nói của Nhân loại. Sâu sắc, hấp dẫn, thuyết phục, ra đời đúng thời điểm một cách đáng kinh ngạc, quyền sách tư duy bậc cao này sẽ đưa bạn đến những khả năng vô hạn để tạo ra những giá trị to lớn trong Thời đại lao động Tri thức. Thói quen thứ 8 giúp giải quyết các nghịch lý mà chúng ta thường gặp, chẳng hạn như:

- Con người luôn mong muốn có những mối quan hệ tốt đẹp và sự bình an trong tâm hồn, nhưng cũng không muốn từ bỏ lối sống và các thói quen của mình.

- Các mối quan hệ được xây dựng dựa trên sự tin cậy, nhưng hầu hết mọi người đều nghĩ về cái “tôi” của mình nhiều hơn-tôi muốn, tôi cần, tôi có quyền.

- Các nhà quản trị muốn chi phí thấp nhưng hiệu quả cao, còn nhân viên của họ thì muốn làm ít nhưng nhận nhiều.
- Hoạt động của các công ty tuân theo các quy luật kinh tế thị trường; nhưng tổ chức của họ thì vận hành theo các quy luật văn hoá.
- Xã hội vận hành theo các giá trị được đa số thừa nhận, nhưng hầu như chúng ta luôn lệ thuộc vào những quy tắc và quy luật không thể phá vỡ của tự nhiên.

Thói quen thứ 8 chắc chắn nâng tầm tư duy của chúng ta về chính mình cũng như mục đích sống của bản thân và sứ mạng của tổ chức. Có thể nói rằng, 7 thói quen giúp bạn đạt đến hiệu quả và thói quen thứ 8 hướng bạn tiến thẳng đến sự vĩ đại.

Thói quen thứ 8: Từ hiệu quả đến vĩ đại hướng dẫn chúng ta cách vươn đến đỉnh cao của thành công và sự hoàn thiện. **Thói quen thứ 8 là câu trả lời cho những ai đang kiếm tìm sự vĩ đại, cho các tổ chức đang phấn đấu đạt những thành tích có ý nghĩa vượt bậc và cho cả cuộc đời tìm tiếng nói của nhân loại. Sâu sắc, hấp dẫn, thuyết phục, ra đời đúng thời điểm một cách đáng kinh ngạc, quyển sách tư duy bậc cao này sẽ đưa bạn đến những khả năng vô hạn để tạo ra những giá trị to lớn trong Thời đại lao động Tri thức..**

TÌM RA TIẾNG NÓI CỦA BẢN THÂN

Khả năng tìm ra tiếng nói của bản thân là một sức mạnh bẩm sinh trong ta. Đó là những hạt mầm thành công chưa được khai thác. Chúng ta đều được ban tặng những “món quà thiên phú” từ lúc chào đời: tài năng, năng lực, trí thông minh và các cơ hội.

Những món quà này phần lớn vẫn ở nguyên vị trí của nó và luôn chờ đợi chúng ta mở ra. Theo Hafiz ” *Có rất nhiều quà tặng, ... Vẫn chưa được mở ra từ lúc bạn chào đời* “. Nhờ có những món quà này mà chúng ta hiểu rằng tiềm năng của mỗi con người là rất lớn, thậm chí là vô hạn.

Chúng ta thực sự chưa biết hết khả năng của con người. Một đứa trẻ lúc sinh ra là một sinh linh vô cùng yếu đuối; nhưng chỉ qua vài năm, chính sinh linh bé nhỏ này lại có sức mạnh thần kỳ. Chúng ta càng sử dụng và phát huy tối đa tiềm năng của bản thân thì chúng ta càng có thêm nhiều tài năng và năng lực mới.

Mọi đứa trẻ khi sinh ra đều có tài năng thiên phú; nhưng đáng tiếc là 9.999 trong số 10.000 trẻ đó đều đánh mất tài năng của bản thân một cách mau chóng khi chúng trưởng thành (Buckminster Fuller)

Chúng ta hãy xem xét thật kỹ ba món quà quan trọng nhất sau đây:

Món quà thứ nhất là sự tự do và sức mạnh để chọn lựa chọn chính là món quà vĩ đại nhất mà chúng ta được ban tặng và không ai có thể tước đoạt được nó. Có được khả năng cũng như sức mạnh để lựa chọn chính là sự tương phản rõ ràng với tư tưởng nạn nhân chủ nghĩa (victimism) và thứ văn hóa đổ lỗi (culture of blame) đang thịnh hành trong xã hội ngày nay.

Về cơ bản, chúng ta là sản phẩm của sự chọn lựa chứ không phải của tự nhiên (di truyền) hay của sự nuôi dưỡng (dạy dỗ, môi trường sống). Tất nhiên là gien di truyền và văn hóa thường có ảnh hưởng vô cùng mạnh mẽ đến chúng ta nhưng đó không phải là yếu tố quyết định.

Lịch sử của con người tự do chưa bao giờ được viết nên bởi cái gọi là cơ hội, mà nó được viết từ sự lựa chọn của chính con người (Dwight D.Eisenhower)

Điểm khác biệt của con người so với muôn loài là khả năng tự định hướng cuộc sống của bản thân. Chỉ con người mới biết hành động, còn các sinh vật khác chỉ biết phản ứng. Con người lựa chọn dựa vào các giá trị của bản thân. Thể hiện sức mạnh trong việc chọn hướng đi cho cuộc đời mình chính là cách để bạn thay đổi tương lai, tái tạo bản thân và tác động mạnh mẽ đến những thứ còn lại. Đây là món quà trời phú, nó như một công cụ giúp chúng ta mở ra những món quà khác và giúp chúng ta nâng cao chất lượng cuộc sống của mình.

Sức mạnh của lựa chọn có nghĩa là chúng ta không chỉ là sản phẩm của quá khứ hay di truyền. Chúng ta không phải là sản phẩm theo ý muốn của một ai đó. Dù không thể nào phủ nhận ảnh hưởng của họ đối với chúng ta, nhưng điều cốt lõi là họ không có quyền quyết định chúng ta. Chúng ta tự quyết định mọi thứ bằng lựa chọn của chính chúng ta. Nếu chúng ta ném hiện tại của mình vào quá khứ, có lẽ chúng ta cũng làm như thế đối với tương lai chẳng?

Cuối cùng chính từ sự rèn luyện, sức mạnh đó sẽ mở rộng khả năng phản ứng của bạn cho đến khi phản ứng đó tác động trở lại với tác nhân kích thích. Bạn sẽ thực sự tạo ra thế giới của chính mình. Nhà tâm thần học – triết học Mỹ William James khẳng định rằng khi tư duy của chúng ta thay đổi thì cuộc đời cũng sẽ thay đổi theo

Món quà thứ hai là những quy luật tự nhiên không có sự lựa chọn nào khác ngoài việc phải tuân theo những quy luật đó. Chẳng hạn lực hút trọng trường chi phối sự rơi đó là quyền lực của tự nhiên. Và nguyên tắc sống trong mối quan hệ giữa người với người (tôn trọng, tính trung thực, sự công bằng, chính trực...), đều mang tính phổ quát và không thay đổi.

Món quà thứ ba là bốn năng lực của chúng ta - thể chất/ kinh tế, tình cảm/ xã hội, trí tuệ và tinh thần. Bốn năng lực này tương ứng với bốn thuộc tính của bản chất con người – đặc trưng bởi: năng lực trí tuệ (IQ- Intelligent Quotient); năng lực thể chất (PQ- Physical Quotient); năng lực xúc cảm (EQ-Emotional Quotient) và năng lực tinh thần (SQ-Spiritual Quotient). Bốn năng lực này là biểu hiện rõ nét món quà thứ 3 mà chúng ta được ban tặng.

Năng lực trí tuệ (IQ): Năng lực trí tuệ thường nghĩ đến chỉ số thông minh. Chỉ số này của mỗi người nói lên năng lực trí tuệ của người đó. IQ đo lường khả năng phân tích, lập luận, tư duy trừu tượng, năng lực học hỏi, khả năng hiểu và xử lý tình huống, năng lực suy nghĩ logic, phản biện, sự nhạy bén trong suy nghĩ... Trí thông minh có thể được đo tổng quát trong mọi lĩnh vực, và được đo theo từng lĩnh vực cụ thể. Chỉ số IQ cao hay thấp sẽ đánh giá năng lực trí tuệ và tư duy của một người nhưng nó không đủ để quyết định xem người đó có thành đạt và phát triển hay không trên con đường sự nghiệp của mình.

Năng lực thể chất (PQ): Năng lực thể chất là khả năng mà tất cả chúng ta đều nhận ra nhưng thường xem nhẹ. Hãy thử nghĩ về những gì cơ thể bạn đang thực hiện mà không cần đến sự cố gắng có ý thức nào của bạn.

Cơ thể vận hành hệ hô hấp, hệ tuần hoàn, hệ thần kinh và nhiều bộ phận quan trọng khác bên trong con người bạn. Nó không ngừng sàng lọc cơ thể và tiêu diệt những tế bào nhiễm bệnh và đấu tranh sinh tồn.

“Cơ thể con người là một bộ máy tinh xảo và hoàn chỉnh đến mức kỳ diệu với xấp xỉ 7.000 tỷ tế bào với sự phối hợp hoạt động nhịp nhàng về thể chất và sinh hóa mà bạn không thể tưởng tượng nổi, dù chỉ để thực hiện một hành động đơn giản như lật một trang sách, bật một tiếng ho hay hành động lái xe.

Khi nghĩ đến những việc chúng ta thường ít quan tâm nhất, bạn sẽ thấy có quá nhiều điều đáng ngạc nhiên. Đã bao giờ bạn phải nhắc nhở tim bạn đập, phổi của bạn co giãn, hay cơ quan tiêu hóa bài tiết đúng chất hay đúng giờ chưa? Những cơ quan này và vô số các quy trình hoạt động khác đều không ngừng vận hành một cách vô thức từng giây từng phút để chúng ta kéo dài sự sống. Khả năng thể chất của con người kiểm soát toàn bộ các cơ chế bên trong cơ thể, mà phần lớn các cơ chế này hoạt động một cách vô thức.”

Doe Childre và Bruce Cryer

Các bác sĩ là những người đầu tiên nhận ra khả năng tự chữa bệnh của cơ thể. Các loại thuốc chỉ tạo điều kiện thuận lợi cho cơ thể tự chữa trị hoặc

loại bỏ những chướng ngại, nhưng đôi khi thuốc cũng có thể gây một vài tác dụng ngược với khả năng thể chất.

Làm thế nào để cơ thể cân bằng và hòa hợp chức năng của não bộ, nơi chứa đựng trí tuệ, với chức năng của tim, nơi đặc trưng cho khả năng tình cảm? Cơ thể chúng ta là một bộ máy kỳ diệu vượt trội hơn mọi chiếc máy vi tính hiện đại nhất. Đó là khả năng chúng ta hành động dựa vào suy nghĩ và tình cảm. Chính vì thế, khả năng làm ra sản phẩm là sức mạnh vô song của con người so với mọi loài vật trên trái đất.

Các cuộc thực nghiệm khoa học ngày càng đưa ra nhiều bằng chứng cho thấy có mối quan hệ mật thiết giữa thể xác (thể chất), trí tuệ (tư duy) và tâm hồn (tình cảm) con người.

Năng lực xúc cảm (EQ)

Năng lực xúc cảm là vốn kiến thức tự có, sự tự ý thức, sự nhạy cảm xã hội, sự thấu cảm và khả năng giao tiếp thành công với người khác. Đó là ý thức về sự thích hợp giữa thời gian, quan hệ xã hội và sự dũng cảm thừa nhận điểm yếu để bày tỏ và tôn trọng sự khác biệt.

Vào đầu thập niên 90 của thế kỷ trước, EQ là một đề tài nóng bỏng. Lúc bấy giờ EQ được mô tả như một khả năng của bán cầu não phải, để phân biệt với khả năng của bán cầu não trái. Bán cầu não trái được xem là thiên về khả năng phân tích, nơi chứa đựng tư duy tuyến tính, ngôn ngữ, lập luận và lôgic; bán cầu não phải thì lại mang tính sáng tạo hơn, là nơi chứa đựng khả năng trực giác, cảm giác và tổng hợp.

Điểm then chốt là phải coi trọng cả hai bán cầu não này và biết chọn lựa để vận dụng tốt những khả năng đặc biệt của chúng. Kết hợp tư duy và tình cảm sẽ tạo ra sự cân bằng, sự phán xét và đầu óc trở nên sáng suốt hơn.

Trực giác sẽ mách bảo cái đầu tư duy biết đâu là hướng đi tiếp theo
(Tiên sĩ JONAS SALK, người phát minh ra vắc-xin bại liệt).

Đã có nhiều công trình nghiên cứu cho rằng về lâu dài, năng lực xúc cảm là yếu tố quyết định sự thành công trong giao tiếp, trong mỗi quan hệ và khả năng lãnh đạo hơn nhiều so với năng lực trí tuệ. Daniel Goleman, tác giả và chuyên gia về năng lực xúc cảm nói:

“Để vượt trội trong mọi công việc, trong mọi lĩnh vực thì năng lực xúc cảm quan trọng gấp đôi so với mọi khả năng nhận thức đơn thuần. Đối với những người ở cương vị lãnh đạo thì năng lực xúc cảm hầu như chiếm lợi thế hoàn toàn... Các số liệu thống kê cho thấy năng lực xúc

cảm chiếm 2/3 hoặc cao hơn thế trong các yếu tố tạo ra những thành tích nổi trội. Người ta cho rằng tìm ra người có khả năng này hay bồi dưỡng khả năng này trong các nhân viên hiện hữu sẽ đưa đến thành công lớn cho một tổ chức.

Trong những công việc đơn giản chẳng hạn như công nhân vận hành máy hoặc thư ký, thì 1% những người có chỉ số EQ cao là những người làm việc có năng suất cao gấp ba lần (xét về mặt giá trị kết quả công việc của họ). Đối với những công việc tương đối phức tạp hơn, chẳng hạn như nhân viên bán hàng, hoặc thợ máy, thì những người có chỉ số EQ cao nhất là những người hoạt động với năng suất cao gấp mười hai lần so với những người bình thường.”

Lý thuyết về năng lực xúc cảm đang làm hoang mang những ai luôn gắn chiến lược thành công của mình thuần túy dựa vào trí tuệ (IQ). Ví dụ, một người có chỉ số IQ 10/10 nhưng có chỉ số EQ là 2/10. Anh ta sẽ làm thế nào để có mối quan hệ tốt với người khác? Anh ta có thể bù đắp khiếm khuyết này bằng cách hoàn toàn dựa vào trí tuệ của mình và vay mượn sức mạnh từ chức vụ địa vị của mình. Nhưng nếu làm như thế, anh ta sẽ càng làm trầm trọng hơn điểm yếu của mình và điểm yếu của cả người khác trong mối quan hệ tương tác. Tất nhiên sau đó họ sẽ tìm cách hợp lý hóa hành vi của mình một cách thông minh.

EQ một phần là bẩm sinh nhưng cũng do giáo dục, rèn luyện mà có được. *Việc giáo dục tình cảm phải được thực hiện từ khi trẻ còn nhỏ, hệ thần kinh chưa trưởng thành, có nhiều cơ hội tiếp nhận những cảm xúc mới.* EQ không đối lập với IQ, mà mục đích của giáo dục là phát triển song song hai chỉ số này. Có những người được thiên phú cả hai, nhưng không ít người lại thiếu cả hai.

Khác với IQ đã xây dựng được một hệ thống trắc nghiệm, đo bằng con số cụ thể, EQ chưa có được một công thức tính toán riêng, vì trí thông minh xúc cảm là một phẩm chất phức tạp, biểu hiện qua những cái khó thấy như sự tự ý thức, sự thấu cảm, tính kiên trì, lạc quan, tính quyết tâm và khả năng hoạt động xã hội.

Xây dựng và phát triển năng lực xúc cảm là một trong những thách thức lớn nhất đối với các bậc cha mẹ và các nhà lãnh đạo ở mọi cấp trong các tổ chức.

Năng lực tinh thần (SQ) IQ cho phép ta đạt được khả năng tư duy, EQ giúp ta có một số kỹ năng về xúc cảm thì SQ cho ta cả 2 điều này. SQ là trọng tâm và là yếu tố cơ bản nhất trong mọi khả năng của con người bởi nó chính là nguồn gốc định hướng cho ba năng lực còn lại. Người có chỉ số SQ cao có khả năng sáng tạo rất tốt, hoạt động có hiệu quả trong mọi lĩnh vực và đặc biệt là tạo ra được một tầm nhìn tổng thể để vượt qua

những thách thức đi tới mục tiêu đã định. SQ gắn liền nhu cầu con người trong quá trình đi tìm ý nghĩa của cuộc sống, vấn đề con người quan tâm nhất. SQ giúp chúng ta ước mơ phần đầu. Nó vừa củng cố cho niềm tin, vừa đặt niềm tin và có giá trị làm cơ sở cho chúng ta hành động. Về thực chất, nó là yếu tố tạo nên con người chúng ta.

Hoàn thiện bốn năng lực của con người. Vì bốn mặt trong bản chất con người đan xen nhau, do đó bạn không thể tập trung riêng lẻ vào một mặt nào mà không trực tiếp hoặc gián tiếp đụng chạm đến những mặt khác.

Việc phát triển và sử dụng các khả năng này sẽ cho bạn niềm tin, sức mạnh nội tâm và sự an toàn, sự dũng cảm, sự chín chắn và sức mạnh tinh thần của bản thân. Xét về nhiều mặt, những nỗ lực của bạn nhằm phát triển bốn năng lực này có tác động sâu sắc đến người khác và cổ vũ họ tìm ra tiếng nói của chính mình.

CỔ VỮ HỌ TÌM RA TIẾNG NÓI CỦA HỌ.

Bất kể ở chức vụ nào, những người này trước khi thành công đều thay đổi bản thân mình từ trong ra ngoài. Họ thay đổi từ tính cách, năng lực, sáng kiến và sức mạnh. Nói một cách ngắn gọn, chính sức mạnh tinh thần của họ đã thôi thúc và nâng cao tinh thần người khác. Họ có một ý thức vững chắc về bản thân cũng như biết rõ sức mạnh và tài năng của chính mình và sử dụng chúng một cách hiệu quả để đạt được mục đích của đời họ.

Thành tích của họ được mọi người xung quanh nhìn thấy và từ đó họ được trao thêm nhiều trách nhiệm khác. Rồi họ hoàn thành nhiệm vụ mới của mình với những kết quả tốt. Thế là ngày càng có nhiều người chú ý đến họ và học hỏi kinh nghiệm thành đạt từ họ. Từ đó một nền văn hóa công ty mới được hình thành.

Những người này không hề bị nao núng hoặc hạ gục bởi những lực lượng tiêu cực, những lời dèm pha gây nhụt chí trong tổ chức. Điều thú vị là dường như tổ chức mà họ đang làm việc thường tiên tiến hơn các tổ chức khác. Ở một mức độ nào đó những tổ chức đó đều ít nhiều có những hỗn độn. Nhưng họ hiểu rằng họ không thể ngồi chờ ông chủ hoặc tổ chức của mình thay đổi. Họ hành động và trở thành một nguồn sáng trong một đại dương tăm tối. Và sự tỏa sáng của họ thật sự lan truyền ra xung quanh.

Một cá nhân sẽ tìm nguồn sức mạnh nội tâm ở đâu để có thể bơi ngược dòng và vượt qua được sự khiêu khích, lời dèm pha cũng như đủ mạnh mẽ gạt bỏ lợi ích cá nhân để phát triển, duy trì tầm nhìn và quyết tâm đó?

Họ hiểu rõ bản tính của mình và những khả năng thiên phú của con người. Họ biết cách sử dụng chúng để đem lại một tầm nhìn xa về những việc họ đang muốn hình thành. Bằng trí thông minh, họ biết khởi xướng và nắm bắt những nhu cầu và cơ hội quanh họ. Họ đáp ứng những yêu cầu phù hợp với khả năng của họ, phát huy được động cơ thúc đẩy con người họ và tạo ra sự khác biệt cho bản thân.

Nói ngắn gọn, họ tìm ra sức mạnh của bản thân và biết cách sử dụng tiếng nói của mình. Họ phục vụ và cổ vũ tinh thần người khác. Họ áp dụng “những nguyên tắc vàng” chi phối sự trưởng thành về nhận thức và tạo nên sự thịnh vượng của con người và các tổ chức. Những nguyên tắc này phát huy được những gì mạnh nhất và tốt nhất ở một “con người hoàn thiện” – thể chất, trí tuệ, tâm hồn, và tinh thần. Đồng thời, họ còn dùng ảnh hưởng của mình để tạo nên nguồn động lực khiến người khác tìm ra tiếng nói riêng của họ thông qua các nguyên tắc này.

Giải pháp gồm hai vế sau: Tìm ra tiếng nói của bản thân và giúp người khác tìm ra tiếng nói của riêng họ. Đây chính là một tấm bản đồ hữu ích giúp những cá nhân trong tổ chức, bất kể ở cương vị nào, tối đa hóa thành tích cũng như ảnh hưởng của họ để trở thành người có đóng góp quan trọng và nêu gương cho cả tổ chức noi theo.

Lãnh đạo là gì ?

Khi đã tìm ra tiếng nói của mình, bạn có thể bắt đầu truyền cảm hứng cho người khác để họ cũng tìm ra tiếng nói của chính họ. Các nhà lãnh đạo lớn luôn luôn gọi hứng cho người khác tự giác ý thức, tìm ra bản thân mình và tiếng nói của mình. Cá nhân và tổ chức nào tìm ra được tiếng nói của mình thì sớm muộn gì cũng trở nên vĩ đại. Covey định nghĩa lãnh đạo là thông truyền cho người khác giá trị và tiềm năng của họ một cách rõ ràng để họ cũng thấy được điều đó nơi bản thân mình. Lãnh đạo là giao tiếp hiệu quả với người khác để giúp họ nhận ra giá trị và tiềm năng của chính họ. Nói cách khác, nhà lãnh đạo gọi hứng cho người khác phát triển các tiềm năng của họ lên đến mức cao nhất có thể.

Tổ chức là gì?

Cổ vũ người khác tìm ra tiếng nói của họ - thì chúng ta đã đi sâu vào lãnh đạo. Xin nhắc lại, không nói lãnh đạo như một chức vụ chính thức mà lãnh đạo như là một cách lựa chọn lối ứng xử với người khác để giúp họ nhận ra giá trị và tiềm năng của bản thân nhân mạnh bốn điểm sau:

1. Về căn bản, tổ chức là một mối quan hệ có mục đích (tiếng nói của tổ chức đó). Mục đích đó là nhằm đáp ứng nhu cầu của một (chủ doanh

ngiệp), hai người (một cuộc hôn nhân) hoặc của nhiều người (cổ đông trong công ty cổ phần).

2. Hầu hết mọi người đều thuộc về một tổ chức, xét ở một khía cạnh nào đó.

3. Hầu hết những công trình vĩ đại, những thành tựu lớn lao trên thế giới này đều được tiến hành từ bên trong và thông qua các tổ chức.

4. Thách thức lớn nhất trong các tổ chức, kể cả các gia đình là việc xác lập và vận hành nó sao cho từng thành viên đều cảm nhận được những giá trị và tiềm năng quan trọng của mình cũng như đóng góp tài năng bằng niềm đam mê lớn nhất của họ. Nói cách khác, tiếng nói của họ nhằm đạt được mục đích và những ưu tiên cao nhất của tổ chức dựa vào các nguyên tắc. Chúng ta có thể gọi đây là Sự Thách thức trong Lãnh đạo (Leadership Challenge).

Nói ngắn gọn, tổ chức là tập hợp các cá nhân có mối quan hệ và cùng chia sẻ một mục đích. Đến đây, hy vọng rằng bạn có thể thấy tầm ảnh hưởng mạnh mẽ của tổ chức đến mỗi người chúng ta như thế nào.

Từ các tài liệu nói về lý thuyết lãnh đạo, chúng ta cần hiểu rõ về sự khác biệt giữa lãnh đạo và quản lý.

"Trong thực tiễn các tổ chức cũng có những lúc đã quá chú trọng đến lãnh đạo mà xem nhẹ tầm quan trọng của quản lý. Sở dĩ có điều này là do hầu hết các tổ chức, kể cả các gia đình bị quản lý quá chặt mà lại thiếu sự lãnh đạo. Chính lỗ hổng này đã trở thành động lực thúc đẩy các nhà nghiên cứu thực hiện các công trình nghiên cứu tập trung đào sâu các nguyên tắc của lãnh đạo. Tuy nhiên, cũng luôn tự nhắc nhở mình về tầm quan trọng của quản lý. Bạn không thể nào lãnh đạo hàng tồn kho, lưu lượng tiền mặt hoặc chi phí, mà bạn chỉ có thể quản lý chúng. Tại sao? Bởi vì sự vật không có khả năng tự do lựa chọn. Chỉ có con người mới có khả năng đó. Vì thế, bạn lãnh đạo (trao quyền) con người, nhưng bạn quản lý sự vật. Sau đây là danh sách những đối tượng cần có sự quản lý.

Nhưng sự trải nghiệm và việc giảng dạy cũng đưa chúng ta đến kết luận rằng chìa khóa để hiểu được hành vi của tổ chức không phải là nghiên cứu hành vi của bản thân tổ chức mà là nghiên cứu và hiểu được bản chất của con người trong tổ chức đó. Bởi vì, một khi bạn hiểu được những yếu tố cơ bản của bản chất con người thì bạn sẽ nắm trong tay chiếc chìa khóa để mở ra tiềm năng bên trong mỗi cá nhân và tổ chức. Đây chính là lý do vì sao mô thức con người hoàn thiện vốn được biểu hiện bằng thể xác, trí tuệ, tâm hồn và tinh thần lại có liên hệ chặt chẽ đến việc hiểu rõ

các tổ chức, cũng như các cá nhân. Nói đúng ra, không có cái gọi là hành vi tổ chức (organizational behavior) mà chỉ có hành vi cá nhân (individual behavior), được tập hợp lại trong các tổ chức.

Bạn có thể hỏi “Thế thì sao? Tất cả những lý thuyết này có quan hệ gì đến những thách thức mà tôi đang phải đối mặt hằng ngày? Tại sao tôi cần phải nắm rõ tổ chức để có thể giải quyết tốt hơn những vấn đề của tôi?”.

Câu trả lời đơn giản và rất rõ ràng: đó là vì chúng có liên quan chặt chẽ với nhau. Tất cả chúng ta đều sống và làm việc trong một tổ chức nào đó, gồm cả tổ chức gia đình. Chúng ta cần có bối cảnh để hiểu rõ bản thân mình.

Như chúng ta đã nói, mọi tổ chức, kể cả tổ chức tốt nhất đều không tránh khỏi những vấn đề cần xử lý hàng ngày, tháng, quý, năm. Thậm chí những tổ chức mà tôi đánh giá cao nhất cũng phải vật lộn với vấn đề này hay rắc rối nọ ở một mức độ nào đó. Điều thú vị là hầu hết những vấn đề mà họ gặp phải đều tương tự nhau. Chắc chắn phải là những điểm chung nào đó về tính cách con người và tình huống có liên quan trực tiếp đến những vấn đề họ gặp phải. Khi chúng ta đi đến tận cùng của vấn đề thì sẽ tìm ra được căn nguyên. Peter Drucker nói thế này:

Tất nhiên có sự khác nhau về quản trị giữa các tổ chức nhưng xét cho cùng thì sứ mệnh quyết định chiến lược và chiến lược quyết định cấu trúc. Tuy nhiên, những sự khác nhau giữa việc quản lý một chuỗi các cửa hàng bán lẻ và quản lý một giáo phận là không nhiều như suy nghĩ của cửa hàng trưởng và vị giám mục.

Những người quản lý các tổ chức này đều mất thời gian như nhau vào việc xử lý các vấn đề con người, mà điều cốt lõi là vấn đề của con người thì ở đâu cũng vậy.

Bất kể bạn đang quản lý một công ty phần mềm, một bệnh viện, một ngân hàng, hoặc một tổ chức hướng đạo sinh thì sự khác biệt chỉ chiếm khoảng 10% công việc của bạn. 10% này là do sứ mệnh cụ thể của tổ chức, văn hóa, lịch sử, ngôn ngữ của tổ chức yêu cầu phải đạt được, 90% còn lại có thể hoán đổi cho nhau.

Cổ vũ người khác tìm ra tiếng nói của họ - là giúp bạn khám phá làm cách nào, qua làm việc và phấn đấu để giải quyết được những thách thức để sau đó có thể làm tăng ảnh hưởng của bản thân và tổ chức của bạn - bất kể đó là đội nhóm, bộ phận, phòng ban hoặc toàn thể tổ chức, kể cả gia đình của bạn.

Chúng ta hãy bắt đầu bằng cách xem xét tính chất hai mặt của những vấn đề mà chúng ta gặp phải. Trước khi bắt đầu, bạn cần lấy lại tinh thần để đủ sức nắm bắt tính chất phức tạp của các thách thức trong một tổ chức. Để làm việc đó, bạn cần đọc hai đoạn trích dẫn sau. Trích dẫn thứ nhất là của Albert Einstein: “Chúng ta không thể nào vượt qua được những thách thức gặp phải bằng mức độ tư duy giống như khi chúng ta tạo ra chúng”. Bạn đã biết mô thức mới về bản tính của con người, mô thức con người hoàn thiện bao gồm thể xác, trí tuệ, tâm hồn và tinh thần. Bạn đã biết rằng mô thức này tương phản với mô thức kiểm soát “sự vật” trong thời đại công nghiệp. Bạn cần có một cách nhìn đúng đắn về “con người hoàn thiện” để có thể hiểu và giải quyết được những vấn đề có thể phát sinh trong tổ chức của mình.

Trích dẫn thứ hai là của Oliver Wendell Holmes: “Tôi chẳng hề bận tâm đến những thứ đơn giản trên bề mặt của sự phức tạp; nhưng tôi sẽ hết sức quan tâm đến cái đơn giản nằm trong cốt lõi của sự phức tạp đó”. Điều này có nghĩa là bạn không thể nào giải quyết được những vấn đề thách thức chỉ bằng cách áp dụng những giải pháp chữa chạy nhất thời hoặc bằng những khẩu hiệu hay lời động viên tinh thần đơn giản. Chúng ta cần phải hiểu rõ bản chất và gốc rễ của những vấn đề gặp phải trong tổ chức để từ đó nắm rõ các quy luật chi phối cách giải quyết vấn đề bằng cách kết hợp chặt chẽ tâm thế và kỹ năng mới vào trong tính cách của mình. Tôi tin rằng nếu bạn có được điều đó, sức mạnh của bạn sẽ được tăng thêm nhờ sự liên kết giữa kiến thức, tháo độ và kỹ năng - là ba nhân tố của thói quen - từ đó bạn sẽ đủ sức đương đầu với những thách thức mới trong thế giới mới này. Bạn sẽ có được Thói Quen Thứ 8, thói quen giúp bạn giải phóng năng lực tiềm ẩn của con người.

Những thay đổi chấn động địa cầu

Khi chúng ta chuyển sang nghiên cứu sâu hơn về những thách thức mà các tổ chức gặp phải, bạn nên điểm lại 7 biến đổi từng ng làm chấn động địa cầu, đặc trưng cho Thời đại lao động tri thức mới. Trong đó bạn sẽ tìm thấy bối cảnh nơi bạn đang làm việc và những thách thức đối với cá nhân bạn.

- *Toàn cầu hóa về kinh tế và công nghệ*: Những công nghệ mới đang làm biến đổi hầu hết các thị trường quốc gia, khu vực và địa phương thành thị trường toàn cầu không có biên giới.

- *Sự bùng nổ của mạng kết nối toàn cầu*: Trong cuốn *Nổ tung thành từng mảnh (Blown to Bits)*, tác giả Evans và Wurster cho rằng: “Những kênh liên lạc hạn hẹp cứng nhắc và đơn độc đã từng gắn kết con người cũng như các công ty với nhau đã trở nên lỗi thời chỉ trong thời gian rất ngắn. Và kéo theo đó, các cấu trúc kinh doanh tạo ra hoặc sử dụng những kênh

liên lạc như thế cũng trở nên lỗi thời. Nói ngắn gọn, chất keo đã từng gắn kết tất cả hoạt động kinh tế của chúng ta với nhau đang bị tan chảy nhanh chóng dưới sức nóng của sự kết nối toàn cầu. Điều này có nghĩa là lần đầu tiên trong lịch sử, dòng chảy thông tin bị tách rời khỏi dòng chảy của vật chất hữu hình”.

- *Sự dân chủ hóa về thông tin/các kỳ vọng*: Không ai có thể kiểm soát được mạng Internet. Đây là một đại dương bao la chứa đựng hàng hà sa số những thay đổi lớn nhỏ với quy mô toàn cầu. Lần đầu tiên trong lịch sử loài người, tiếng nói thực của con người trong hàng triệu cuộc đàm thoại không bị giới hạn hay cản trở bởi bất kỳ biên giới nào. Thông tin theo thời gian thực sẽ thúc đẩy các kỳ vọng và ý chí của xã hội đề rồi cuối cùng điều này thúc đẩy ý chí chính trị có ảnh hưởng đến tất cả mọi người.

- *Cạnh tranh gia tăng theo cấp số nhân*: Internet và kỹ thuật vệ tinh biến tất cả mọi người có nối mạng trở thành những đối thủ cạnh tranh toàn cầu. Các tổ chức buộc phải không ngừng tìm ra những cách thức tốt hơn để cạnh tranh với chi phí nhân công thấp hơn, chi phí nguyên vật liệu thấp hơn, tốc độ đổi mới công nghệ cao hơn, năng suất cao hơn và chất lượng tốt hơn. Sức ép của tự do kinh doanh và cạnh tranh thúc đẩy việc tăng cường chất lượng sản phẩm, hạ giá thành, đẩy nhanh tốc độ sản xuất và sự linh hoạt nhằm đáp ứng yêu cầu khách hàng. Không ai có thể định ra chuẩn mực để cạnh tranh với các đối thủ của mình hay thậm chí định ra cái mình cho là hoàn hảo.

- *Làm việc độc lập*: Con người ngày nay có nhiều thông tin hơn, có ý thức hơn, có nhiều quyền lựa chọn và nhiều cơ hội hơn bao giờ hết. Thị trường tuyển dụng lao động đang chuyển sang thị trường làm việc độc lập và người ta ngày càng ý thức được khả năng lựa chọn của mình. Những người lao động tri thức sẵn sàng chống lại nỗ lực của cơ chế quản lý đánh mã số lên cá nhân họ. Họ ngày càng quyết tâm tự mình xây dựng thương hiệu cho riêng mình.

- *Sự biến đổi không ngừng*: Chúng ta đang sống trong một môi trường không ngừng thay đổi. Trong môi trường biến động này, mỗi cá nhân phải có nét riêng để định hướng cho hành động. Họ phải tự mình hiểu được mục đích và các nguyên tắc chủ đạo của tập thể hay của tổ chức. Nếu bạn cứ luôn tìm cách quản lý họ, thậm chí họ sẽ không nghe bạn. Tiếng ồn, sự đôn đốc, sự khẩn cấp của những thách thức và mục tiêu mà họ phải đối mặt đã trở nên quá đủ đối với họ.

Giải pháp lãnh đạo trong các tổ chức

Quyết tâm cố vũ người khác tìm ra tiếng nói của họ sẽ giúp ra giải pháp cho bốn căn bệnh mãn tính của tổ chức vốn là những căn bệnh bắt nguồn từ mô hình kiểm soát của thời đại công nghiệp.

Mỗi người trong chúng ta những ai tìm được tiếng nói của mình đều có khả năng viết phần mềm yếu kém của thời đại công nghiệp vốn dựa trên các yếu tố “ cấp trên, luật lệ, hiệu năng, kiểm soát”. Quy trình gồm bốn vai trò đã trở thành liều thuốc chữa trị cho bốn căn bệnh mãn tính của tổ chức. Trong thực tế, bạn sẽ phải giải quyết bốn căn bệnh mãn tính như thế nào? Ở nơi *thiếu sự tin cậy lẫn nhau*, thì chúng ta sẽ tập trung vào việc nêu gương để tạo dựng niềm tin. Nơi nào thiếu sự chia sẻ tầm nhìn và giá trị thì chúng ta tập trung định hướng xây dựng tầm nhìn và giá trị chúng ta tập trung định hướng xây dựng tầm nhìn chung và thiết lập chung cho tổ chức. Nơi nào thiếu sự đồng bộ, chúng ta tập trung vào việc liên kết mục tiêu, các cơ cấu, các hệ thống và quy trình để khuyến khích cũng như nuôi dưỡng nguồn nhân lực và xây dựng nền văn hóa phục vụ cho tầm nhìn và giá trị. Nơi nào thiếu sự trao quyền hiện diện thì chúng ta nên tập trung vào việc trao quyền cá nhân và đồng đội ở mức độ dự án hay công việc.

Người ta gọi bốn vai trò này là bốn vai trò của lãnh đạo. Như đã nói đây không phải lãnh đạo với cương vị chính thức mà là lãnh đạo với ý định chủ động khẳng định những giá trị và tiềm năng của những người xung quanh nhằm tăng cường ảnh hưởng tác động của tổ chức và sự nghiệp quan trọng mà ở đó chúng ta là một bộ phận. Nên nhớ rằng trong một tập thể bổ sung lẫn nhau, tổ chức thống nhất thì sức mạnh tiếng nói của mỗi cá nhân đều có ích và nhược điểm của mỗi cá nhân sẽ không thành vấn đề lớn vì lẽ đơn giản là nó được bù đắp sức mạnh của những người khác.

Bốn vai trò của lãnh đạo cũng chính là bốn phẩm chất của nhà lãnh đạo. Đó là tầm nhìn, kỷ luật, đam mê và lương tâm

1. **Nêu gương (lương tâm):** Việc nêu gương chính là linh hồn và tâm điểm của mọi nỗ lực lãnh đạo. Nó bắt đầu bằng việc tìm ra tiếng nói của bản thân – phát triển bốn khả năng và thể hiện tiếng nói của mình qua tầm nhìn, tính kỷ luật, niềm đam mê và lương tâm. Việc nêu gương tính cách rõ rệt làm thay đổi tận gốc rễ ba vai trò còn lại của lãnh đạo. Nhưng chỉ khi nào chúng ta thực sự trải nghiệm bằng cách nêu gương trong việc định hướng, liên kết, trao quyền trong vị trí của một người hành động bằng sự chính trực thì khi lãnh đạo mới thực sự bắt đầu. Khi đó người khác mới hiểu những người lãnh đạo đáng được tôn trọng và ngưỡng mộ như thế nào. Nguyên nhân từ đâu? Đơn giản đó là vì ý kiến của họ được tôn trọng, kinh nghiệm của họ được đánh giá cao. Họ thực sự hòa mình vào định hướng chung của tổ chức là giúp sức để xây dựng tổ chức lớn mạnh.

Sức mạnh của các nhà lãnh đạo có tầm nhìn xa và các chiến lược tài ba thường không chỉ có năng lực vượt trội được mọi người

thừa nhận mà chủ yếu là nhờ sự tin cậy và tín nhiệm mà những người khác dành cho họ.

Vì thế, khi nghĩ về việc nêu gương, hãy nghĩ đến một cá nhân và một tập thể bổ khuyết cho nhau. Sức mạnh của một tập thể nằm ở chỗ bạn có mặt trong nhóm để giữ vai trò bồi đắp cho những điểm yếu của các thành viên khác. Có rất ít người giỏi về mọi mặt, và đó là lý do có câu nhân vô thập toàn. Sự tôn trọng lẫn nhau là yêu cầu đạo đức cao nhất.

Nêu gương là một trong những nguyên tắc thực hành đạo đức trong tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh. Bác Hồ đã dạy “Muốn người ta theo mình phải làm gương trước”. Ai cũng phải nêu gương, những người có vị trí cao hơn về chức vụ, nhiều hơn về vị thế, tuổi tác thì phải nêu gương trước: ông bà nêu gương cho con cháu, cha mẹ nêu gương cho con, anh chị nêu gương cho em, lãnh đạo nêu gương cho nhân viên... Để giáo dục bằng nêu gương đạt kết quả cao, Người chủ trương: "Lấy gương người tốt việc tốt để hàng ngày giáo dục lẫn nhau là một trong những cách tốt nhất để xây dựng các tổ chức cách mạng, xây dựng con người mới, cuộc sống mới". Trong gia đình, cha mẹ có thể là tấm gương cho các con, anh chị là tấm gương đối với các em; trong nhà trường, thầy, cô giáo là tấm gương cho học trò; trong cơ quan, tổ chức thì cán bộ lãnh đạo là tấm gương cho cấp dưới, người này có thể nêu gương cho người khác. Trong cuộc sống hàng ngày, người lãnh đạo chẳng những phải có trách nhiệm tự tu dưỡng tốt để trở thành con người có đời tư trong sáng mà còn phải là tấm gương giúp nhân dân nhìn vào đó làm những điều đúng, điều thiện, chống lại thói hư, tật xấu.

Nêu gương sẽ thúc đẩy việc tạo niềm tin mà không cần thuyết phục. Khi người sống theo các nguyên tắc được hàm chứa trong thói quen thứ 8 thì niềm tin sẽ xuất hiện từ sự tín nhiệm. Nói ngắn gọn, việc nêu gương sẽ tạo ra quyền lực tinh thần cho cá nhân.

2. **Định hướng (tâm nhìn):** Cùng nhau xác định hướng đi tạo ra kỷ luật và trật tự, một tự giác chứ không phải cưỡng ép. Định hướng về cơ bản là vạch ra chiến lược và quyết định đâu là mục tiêu cần được ưu tiên hàng đầu, đâu là giá trị dùng làm phương hướng để đạt được mục tiêu đó. Định hướng đòi hỏi tổ chức phải có sự hiểu biết sâu sắc cũng như cam kết nhất quán đối với mục tiêu chung. Điều này có nghĩa là khi mọi người có ý thức và được tham gia vào việc đưa ra những quyết định chiến lược, đặc biệt về các giá trị và mục tiêu của tổ chức, họ sẽ gắn bó về tình cảm. Việc định hướng sẽ tạo ra quyền lực tinh thần từ tâm nhìn.

3. **Liên kết (kỷ luật):** Thiết lập và quản lý hệ thống theo đúng định hướng. Điều này có nghĩa là lãnh đạo phải tạo ra những cấu trúc, hệ thống và những quy trình liên kết với ý định giúp các cá nhân và nhóm làm việc thật ăn ý với nhau để biến các mục tiêu chiến lược của tổ chức trở thành công việc mục tiêu chính hàng ngày của nhóm. Việc liên kết các cấu trúc, hệ thống và các quy trình trong tổ chức là một hình thức nuôi dưỡng trí tuệ, xây dựng niềm tin, tầm nhìn và thực hiện sự trao quyền. Việc liên kết sẽ tạo ra quyền lực tinh thần được thể chế hóa.
4. **Trao quyền (đam mê):** Trao quyền là kết quả của thực hiện ba vai trò của lãnh đạo-nêu gương, định hướng và liên kết. Nó giải phóng tiềm năng con người một cách tự nhiên từ bên trong chứ không phải là sự thúc đẩy từ bên ngoài. Trao quyền là hướng tài năng vào kết quả chứ không phải phương pháp, sau đó để người đó tự chủ trong hành động và chỉ giúp đỡ khi cần thiết. Việc trao quyền sẽ tạo ra quyền lực tinh thần văn hóa.

Nên nhớ rằng sự nêu gương quan trọng nhất của lãnh đạo là thực hiện ba vai trò khác của lãnh đạo. Nói cách khác định hướng là nêu gương dũng cảm, quyết đoán, chỉ ra con đường phải đi và khiêm tốn, tôn trọng người khác để cùng họ tham gia. Liên kết là nêu gương về quyết tâm xây dựng các cơ cấu và hệ thống phù hợp với chiến lược của tổ chức. Trao quyền là nêu gương về việc đặt lòng tin vào khả năng lựa chọn của con người và các khả năng khác, thông qua việc cùng nhau gánh vác trách nhiệm.

Mặt khác, nếu bạn sử dụng mô hình lao động tri thức và trao quyền để đạt được sự tập trung, nhưng mô hình thực hiện của thời đại công nghiệp dựa vào mệnh lệnh và kiểm soát sẽ không cho phép duy trì sự tập trung đó vì mọi người sẽ nhận ra thiếu sự chân thành và trung thực nơi bạn.

Ngược lại, nếu bạn dùng mô hình của thời đại tri thức cho cả việc tập trung nêu gương, định hướng và thực hiện liên kết, trao quyền thì bạn sẽ có văn hóa trung thực và tín nhiệm trong tổ chức. Tổ chức sẽ không những tìm ra tiếng nói của mình mà còn dùng tiếng nói đó để phụng sự cho mục đích cũng như các bên có quyền lợi và nghĩa vụ liên quan.

8 thói quen từ hiệu quả đến vĩ đại là những chiếc chìa khóa để thành công trong mọi hoàn cảnh. Sau đây chúng ta tìm hiểu ở phần sau các kỹ năng giao tiếp nhằm rèn luyện những quy tắc ứng xử tuyệt vời, phù hợp

chân lý cuộc sống nên tạo được hiệu quả về tâm lý, dẫn đến thành công trong công việc và các mối quan hệ giữa con người.

Aitech.edu.vn